

PIRLS 2021

Prvé výsledky medzinárodného výskumu *čitateľskej gramotnosti* žiakov 4. ročníka ZŠ

Medzinárodná štúdia PIRLS (**P**rogress in **I**nternational **R**eadng **L**iteracy **S**tudy) je jednou zo základných štúdií **IEA** (*The International Association for the Evaluation of Educational Achievement – Medzinárodnej asociácie pre hodnotenie výsledkov vzdelávania*). Metodickým a odborným garantom štúdie je TIMSS and PIRLS International Study Center Boston College. Národným koordinačným centrom výskumu bol v čase realizácie štúdie **Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania – NÚCEM**, ktorý sa od 1. 7. 2022 stal súčasťou novo vzniknutej organizácie **Národný inštitút vzdelávania a mládeže (NIVaM)**.

Medzinárodná štúdia PIRLS sa realizuje od roku 2001 v pravidelných päťročných cykloch. Slovenská republika sa do merania zapája od jej prvého cyklu, v školskom roku **2020/2021** sa tak uskutočnil už **piaty** cyklus tohto merania.

Vzhľadom na prerušenia vyučovania a zatvorenie škôl v dôsledku pandémie **COVID-19** sa **zber údajov PIRLS 2021 predĺžil na 22 mesiacov od októbra 2020 do júla 2022 (Tabuľka 2)**. Cyklus PIRLS 2021 sa líši od predchádzajúcich hodnotení PIRLS v niekoľkých ohľadoch. Po **prvé**, bolo vynaložené značné úsilie zamerané na **prechod na inovatívne digitálne hodnotenie s novým skupinovým adaptívnym dizajnom**. Po **druhé**, zber údajov PIRLS 2021 prebiehal počas dvoch rokov bezprecedentnej pandémie **COVID-19**. Hoci realizácia merania v školách čelila mnohým narušeniam, väčšina krajín splnila potrebné normy pre kvalitný zber údajov. Výsledkom tohto obrovského úsilia je, že PIRLS 2021 poskytuje jediné medzinárodne porovnateľné výsledky dosiahnutých výsledkov žiakov štvrtých ročníkov, ktoré boli zozbierané počas pandémie.

Do medzinárodnej štúdie PIRLS 2021 sa zapojilo 57 krajín a 8 samostatných regiónov (tzv. „benchmarking participants“), ktorými sú samostatné geografické alebo jazykové oblasti v rámci **účastníckych krajín (Tabuľka 1)**. **Celkovo sa v participujúcich krajinách zúčastnilo viac ako 400 000 žiakov, 380 000 rodičov, 20 000 učiteľov a 13 000 škôl**. **Výber vzorky** sa uskutočňuje na základe **dvojstupňového stratifikovaného výberu**, v ktorom sa v **prvom** kroku vyberajú **školy** a v **druhom** kroku sa vyberajú **celé triedy** v rámci týchto škôl.

Tabuľka 1 Zoznam krajín zapojených v štúdiu PIRLS 2021 vo 4. ročníku ZŠ

Krajiny OECD (28 krajín)		
Anglicko (Spojené kráľovstvo)	Izrael*	Severné Írsko (Spojené kráľovstvo)
Austrália	Litva*	Slovenská republika*
Belgicko (Flámsko)*	Lotyšsko	Slovinsko*
Belgicko (francúzská časť)	Maďarsko*	Spojené štáty americké
Česká republika*	Nemecko*	Španielsko*
Dánsko*	Nórsko*	Švédsko*
Fínsko*	Nový Zéland*	Taliano*
Francúzsko	Poľsko	Turecko
Holandsko	Portugalsko*	
Írsko	Rakúsko	
Ďalšie krajiny (29 krajín)		
Albánsko	Chorvátsko*	Omán
Azerbajdžan	Írán	Ruská federácia*
Bahrajn	Jordánsko	Saudská Arábia*
Brazília	Južná Afrika	Severné Macedónsko
Bulharsko	Katar*	Singapur*
Cyprus	Kazachstan*	Spojené arabské emiráty*
Čierna hora	Kosovo	Srbsko
Egypt	Macao (SAR)	Tai-Pei (Taiwan)*
Gruzínsko	Malta*	Uzbekistan
HongKong (SAR)	Maroko	
- boldom sú označené krajiny Európskej únie (24 krajín).		
- krajiny označené * sa zapojili do elektronickej formy testovania		
Vybrané regióny sveta (8 regiónov)		
Abu Dhabi (SAE)*	Dubai (SAE)*	Newfoundland a Labrador (Kanada)*
Alberta (Kanada)*	Južná Afrika (6)	Quebec, Kanada*
Britská Kolumbia (Kanada)*	Moskva, Ruská federácia*	

Tabuľka 2 Zoznam krajín rozdelených na základe termínu zberu údajov

pôvodný plán ¹			
marec – jún 2021 (severná pologuľa)		október – november 2020 (južná pologuľa)	
Albánsko	Francúzsko	Poľsko	Tai-Pei (Taiwan)
Azerbajdžan	Hongkong (SAR)	Portugalsko	Taliano
Belgicko (Flámsko)	Holandsko	Rakúsko	Turecko
Belgicko (francúzská časť)	Jordánsko	Ruská federácia	Uzbekistan
Bulharsko	Kosovo	Severné Macedónsko	vybrané regióny sveta
Cyprus	Macao (SAR)	Singapur	Alberta (Kanada)
Česká republika	Malta	Slovenská republika	Britská Kolumbia (Kanada)
Čierna hora	Nemecko	Slovinsko	Newfoundland a Labrador (Kanada)
Dánsko	Nový Zéland	Srbsko	Moskva (Ruská federácia)
Egypt	Nórsko (5)	Španielsko	Južná Afrika (6)
Fínsko	Omán	Švédsko	

¹ Vo väčšine krajín PIRLS 2021 prebehol zber údajov na konci školského roka 2020/2021 vo štvrtom ročníku. Patria sem krajiny severnej pologule, ktoré zbierali údaje počas marca až júna 2021, ako aj krajiny južnej pologule, ktoré zbierali údaje podľa pôvodného plánu počas októbra až novembra 2020 alebo podľa nového plánu (odložené testovanie o 1 rok) počas augusta až decembra 2021 (južná pologuľa) resp. marca až júla 2022 (severná pologuľa). V budúcnosti bude testovanie prebiehať v krajinách severnej aj južnej pologule v tom istom kalendárnom roku.

Slovensko v štúdiu PIRLS 2021

omeškané ²			
august – december 2021 (severná pologuľa)			
Bahrain	Litva	Saudská Arábia	vybrané regióny sveta
Gruzínsko	Lotyšsko	Spojené Arabské emiráty	Abu Dhabi (SAE)
Chorvátsko	Maďarsko	Spojené štáty americké	Dubai (SAE)
Írsko	Maroko		Quebec (Kanada)
Katar	Severné Írsko		
Kazachstan	(Spojené kráľovstvo)		

odložené o jeden rok neskôr - 2022 ³		
marec – júl 2022 (severná pologuľa)	august - december 2021 (južná pologuľa)	
Anglicko (Spojené kráľovstvo)	Brazília	Izrael
Austrália	Irán	Južná Afrika

Na Slovensku bolo na základe stratifikovaného výberu do štúdie zapojených **169 škôl** (**159** škôl s vyučovacím jazykom slovenským a **10** škôl s vyučovacím jazykom maďarským), **4 841** žiakov (2 474 dievčat a 2 367 chlapcov) s priemerným vekom 10,5 roka v čase testovania. Na výskume sa tiež zúčastnili rodičia testovaných žiakov (cca **4 270**), ale aj **165 riaditeľov** a **275 učiteľov** týchto žiakov. Hlavné meranie bolo v Slovenskej republike administrované **3. mája – 18. júna 2021**.

Východiská štúdie PIRLS 2021

Meranie PIRLS zúčastneným krajinám poskytuje medzinárodne porovnateľné údaje o tom, ako dobre žiaci čítajú, a zároveň ponúka informácie relevantné pre jednotlivé vzdelávacie systémy na skvalitnenie vyučovania. Hodnotenie výsledkov v čítaní poskytuje pedagógom a tvorcom vzdelávacích politík kľúčové poznatky o efektívnosti ich vzdelávacieho systému a pomáha identifikovať oblasti, ktoré je potrebné zlepšiť. **Čitateľská gramotnosť** patrí medzi **najdôležitejšie schopnosti, ktorú si žiaci osvojujú počas prvých rokov školskej dochádzky**. Čítanie je základom pre vzdelávanie sa vo všetkých ostatných predmetoch a tiež poskytuje pocit potešenia vo chvíľach oddychu. Čitateľská gramotnosť je v štúdiu PIRLS definovaná ako „*schopnosť porozumieť a používať také písomné jazykové formy, ktoré vyžaduje spoločnosť, a/alebo ktoré majú hodnotu pre jednotlivca. Čitatelia môžu odvodzovať význam z rozmanitých textov. Čítajú s cieľom vzdelávania sa, účasti v komunitách čitateľov v škole a v každodennom živote, a pre potešenie*“. Úroveň čitateľskej gramotnosti je skúmaná práve vo 4. ročníku základných škôl (žiaci vo veku 9 – 10 rokov), pretože v tomto veku už žiaci zvládli techniku čítania a začínajú využívať čítanie ako prostriedok ďalšieho vzdelávania sa. Posúvajú sa tak zo štádia **učenia sa čítať** do štádia **učenia sa čítaním**.

² Ide o krajiny severnej pologule, v ktorých zatvorenie škôl v dôsledku pandémie COVID-19 znemožnilo plánovaný zber údajov, a ktoré teda testovali pôvodne vybraných žiakov štvrtého ročníka až začiatkom piateho ročníka, keď sa žiaci v septembri vrátili do škôl. Tieto krajiny dokončili zber údajov včas - do decembra 2021 tak, aby mohli byť zahrnuté v medzinárodnej správe PIRLS 2021. Keďže však zber údajov žiakov prebiehal v inom čase školského roka (na začiatku namiesto na konci), výsledky nie sú striktné porovnateľné s výsledkami žiakov zbieranými v prvej skupine a neslúžia ani pre potreby porovnania trendov v týchto krajinách.

³ Ide o niekoľko krajín severnej pologule, v ktorých prebehol zber údajov na konci štvrtého ročníka, s výnimkou roka 2022, teda o rok neskôr, ako sa pôvodne plánovalo. Avšak otestovaní boli žiaci 4. ročníka a výsledky sú porovnateľné s prvou skupinou.

PIRLS hodnotí dosiahnuté **výsledky** žiakov v čitateľskej gramotnosti z dvoch navzájom sa prelínajúcich aspektov, ktoré sa pri čítaní uplatňujú, a to: **ciele čítania** a **procesy porozumenia**. Ďalším aspektom posudzovaným pri hodnotení čitateľskej gramotnosti sú **čitateľské zvyklosti a postoje** žiakov, rodičov a učiteľov. Tento aspekt je zisťovaný na základe dát zozbieraných prostredníctvom **dotazníkov**.

Ciele čítania

Pod **cieľmi čítania** sa v štúdií PIRLS chápu dôvody, pre ktoré ľudia čítajú. Pre žiakov 4. ročníka sú najdôležitejšími dôvodmi pre čítanie: **čítanie pre literárny zážitok (potešenie)** a **čítanie s cieľom získavania a využívania informácií**. Týmto cieľom sú prispôsobené aj texty používané v štúdií, a to literárne a informačné texty.

Literárne texty – čítanie pre literárny zážitok (potešenie)

PIRLS 2021 obsahoval **deväť** literárnych textov prezentovaných v **elektronickom formáte**. Texty predstavovali ucelené krátke príbehy alebo epizódy doplnené podpornými ilustráciami. Tvorili ich súčasne aj tradičné príbehy s jednou alebo dvoma hlavnými postavami, zápletkou s jednou alebo dvoma ústrednými udalosťami a posolstvom. Celkovo literárne texty boli z rôznych jazykových štýlov, ktorých cieľom bolo podnietiť žiakov, aby sa prostredníctvom textu vcítili do udalostí, prostredia, činov, dôsledkov, postáv, atmosféry, pocitov a myšlienok v príbehoch.

V súlade s koncepciou skupinového adaptívneho hodnotenia texty predstavovali **tri úrovne náročnosti** – *ľahkú, strednú* a *ťažkú*. **Ľahké** texty (v priemere 76 % správnych odpovedí na súvisiace položky) boli relatívne jednoduché, mali približne 500 slov, jasnú lineárnu štruktúru, explicitné významy a jednoducho opísané postavy. Jazyk obsahoval každodennú slovnú zásobu a jednoduché vetné štruktúry. **Ťažké** texty (v priemere 56 % správnych odpovedí na súvisiace položky) boli relatívne zložité, obsahovali približne 850 slov s možnosťou skúmania významových vrstiev, ako sú dejové zvraty, vývoj komplikovaných ambivalentných postáv a abstraktné myšlienky. Obsahovali širokú škálu slovnej zásoby, obraznosti a obrazného jazyka. **Stredne** náročné texty (66 % správnych odpovedí na súvisiace položky) boli stredne zložité, obsahovali približne 700 slov s naratívnu štruktúrou a jasným posolstvom s ambivalentnými postavami a abstraktnými myšlienkami. Obsahovali širokú škálu slovnej zásoby, obraznosti a obrazného jazyka.

Informačné texty – čítanie s cieľom získavania a využívania informácií

PIRLS 2021 obsahoval **deväť** informačných textov, ktoré boli prezentované v **elektronickom formáte**. Informačné texty obsahovali rôzne súvislé, ako aj nesúvislé texty. Texty mali prezentačné prvky, ako sú diagramy, mapy, ilustrácie, fotografie, grafy alebo tabuľky.

Rozsah materiálu zahŕňal vedecké, biografické a historické informácie a myšlienky. Texty boli štruktúrované viacerými spôsobmi či už logicky, argumentačne, chronologicky alebo tematicky. Niektoré obsahovali organizačné prvky, ako napríklad podnadpisy alebo rámčeky.

V súlade s koncepciou skupinového adaptívneho hodnotenia texty predstavovali, tak ako pri literárnych textoch, **tri úrovne náročnosti** – *ľahkú, strednú* a *ťažkú*. **Ľahké** texty (v priemere 74 % správnych odpovedí na súvisiace položky) boli relatívne jednoduché, mali približne 500 slov s jasnou štruktúrou a explicitným významom a priamočiarou štruktúrou viet. **Ťažké** texty (v priemere 51 % správnych odpovedí na súvisiace položky) boli relatívne zložité, obsahovali približne 850 slov a boli

konceptne náročnejšie, založené na technických informáciách alebo abstraktných pojmoch, obsahovali značné množstvo vnorených detailov, zložené vety a slovnú zásobu špecifickú pre danú tému. **Stredne** náročné texty (60 % správnych odpovedí na súvisiace položky) boli stredne zložité, ich rozsah bol približne 700 slov.

Online čítanie

Aby čitatelia získali vedomosti, môžu sa učiť z množstva rôznorodých **typov textov**. Každý typ textu sa riadi konvenčnými formami a pravidlami, ktoré pomáhajú čitateľovi pri interpretácii textu. Akýkoľvek typ textu môže mať mnoho foriem. Patria sem tradičné **písané formy**, ako sú knihy, časopisy, noviny, ako aj **digitálne formy**, ktoré zahŕňajú množstvo spôsobov komunikácie prostredníctvom internetu a webových stránok, kde je text často integrovaný s rôznymi multimediálnymi formátmi.

Online čítanie je v čoraz väčšej miere kľúčovou zložkou školských osnov a jedným z ústredných spôsobov, ako žiaci získavajú informácie. Nové digitálne gramotnosti sú potrebné na čítanie v elektronickom prostredí napr. internete, kde sa úspešným čitateľom stáva ten, kto dokáže efektívne vyhľadávať a pochopiť danú informáciu. Zdroje čítania na internete sú nelineárnou sieťou textov distribuovaných na viacerých webových stránkach. Vyhľadávanie a učenie sa prostredníctvom informácií z internetu zahŕňa pochopenie informácií usporiadaných v tomto komplexnom prostredí. Kým tradičný tlačенý text sa zvyčajne číta lineárnym spôsobom, online čítanie pozostáva z prehľadávania viacerých textov, v ktorých čitateľ sám zodpovedá za vytváranie vlastných ciest k informáciám. Čitatelia musia najskôr prejsť na príslušnú webovú stránku a následne použiť navigačné stratégie (napr. viaceré navigačné a podnavigačné ponuky, záložky a odkazy), aby sa mohli efektívne pohybovať v rámci webovej stránky alebo prejsť na ďalšiu.

Čítanie na informačné účely v prostredí internetu si v podstate vyžaduje všetky zručnosti a stratégie čítania s porozumením potrebné na čítanie tradičného tlačeneho textu, ale v inom prostredí obsahujúcom oveľa viac informácií. Vzhľadom na zložitosť internetu si online čítanie vyžaduje schopnosť používať zručnosti a stratégie čítania s porozumením v kontextoch, ktoré sú veľmi odlišné od tých, s ktorými sa stretávame pri čítaní tradičných tlačeneých materiálov.

V elektronickom prostredí sa môže meranie zlepšiť prostredníctvom pútavejších a interaktívnych zdrojov a postupov. V rámci štúdie PIRLS 2021 bolo vyvinuté inovatívne používateľské rozhranie pre elektronické meranie, v ktorom sa môžu žiaci voľne pohybovať v textoch a aktivovať panel prezentujúci jednotlivé úlohy.

Súčasťou merania PIRLS 2021 preto bolo aj **päť úloh, špeciálne navrhnutých na hodnotenie čítania online**, ktoré boli založené na simulovaných internetových stránkach o vedeckých a historických témach. Každá úloha bola štruktúrovaná ako triedny projekt alebo správa, s potrebou vypracovania viacerých zadaní. Každé zadanie zahŕňalo prácu žiakov na približne troch rôznych webových stránkach s priemerným počtom 1 000 slov textu na úlohu a až desiatimi webovými stránkami. Okrem textu obsahovali úlohy aj rôzne druhy vizuálnych informácií, napríklad fotografie, grafy a mapy, ako aj množstvo navigačných a dynamických prvkov, ako sú animácie, hypertextové odkazy, záložky a vyskakovacie okná. Päť úloh patrilo medzi stredne náročné až náročné úlohy (v priemere 60 % správnych odpovedí na súvisiace položky).

Procesy porozumenia

Pod **procesmi porozumenia** rozumieme činnosti, ktoré žiaci vykonávajú pri čítaní textu, aby porozumeli jeho významu. Patrí sem: **vyhľadávanie explicitne uvedenej informácie; vyvodzovanie priamych záverov; interpretácia a integrácia myšlienok a informácií; hodnotenie a posúdenie obsahu a prvkov textu**. Procesy porozumenia sa využívajú ako pri čítaní literárnych, tak aj informačných textov.

Štyri **procesy porozumenia**, ktoré sú v štúdiu PIRLS hodnotené, sú **zlúčené do dvoch čiastkových škál**. Testové otázky škály **vyhľadávanie informácií a vyvodzovanie záverov** vyžadujú vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu alebo odvodiť záver z informácií, ktoré sú jasne definované. Testové otázky škály **interpretácia, integrácia a posudzovanie textu** vyžadujú interpretovať a integrovať aj implicitne naznačené vzťahy, súvislosti a myšlienky, pri odpovedaní na otázky využiť aj predchádzajúce poznatky a tiež hodnotiť text ako taký, napríklad autorov zámer, štruktúru, žáner, jazykové prvky. Rovnako ako u predchádzajúcich dvoch subškál, ani tieto nie je možné priamo porovnávať.

Prechod na elektronické testovanie

V aktuálnom cykle **PIRLS 2021** sa začal prechod na **elektronický systém** hodnotenia. Viac ako polovica zúčastnených krajín administrovala meranie v tzv. **e-formáte** (elektronické testovanie ePIRLS) a takmer polovica administrovala meranie v papierovej podobe (paperTIMSS) tak, ako v predchádzajúcich cykloch. Krajiny zapojené do e-testovania tiež administrovali trendové položky v papierovej podobe (tzv. bridge) a umožnili tak prepojenie hodnotenia medzi papierovým testovaním PIRLS 2016 a elektronickým a papierovým testovaním PIRLS 2021. **Výsledky** sú pre krajiny zapojené v **ePIRLS 2021** spracované na základe **odpovedí žiakov iba z elektronickej formy testu**. Výsledky žiakov, ktorí absolvovali testovanie PIRLS v papierovej podobe, slúžia na prepojenie a škálovanie hodnotenia a nie sú zahrnuté vo výslednom skóre krajiny. Výsledky pre krajiny zapojené v paperPIRLS sú spracované na základe odpovedí žiakov v papierovej forme testu.

Medzinárodné centrum vynaložilo veľké úsilie na to, aby boli merania v elektronickej a papierovej forme čo najpodobnejšie a navzájom porovnateľné. Cieľom vývoja nových úloh bolo zabezpečiť, aby ePIRLS a paperTIMSS merali čo najpresnejšie rovnaké koncepty. V rámci elektronického merania sa využili aj nové typy položiek, napr. vo formáte drag-and-drop (potiahni a pušť) a drop-down (rozbaľovací/rolovací zoznam).

Medzinárodné porovnanie výsledkov

V **Tabuľke 3** uvádzame priemerné dosiahnuté skóre a štandardnú chybu (S.E.) zapojených krajín, v ktorých prebehol zber údajov v štúdií PIRLS 2021 v prvej, druhej a tretej fáze, a tiež porovnanie výkonu krajín s priemerom škály⁴ PIRLS, priemerom krajín EÚ/OECD⁵. Rozloženie výkonu jednotlivých krajín štúdie PIRLS 2021 zobrazuje priemerné skóre krajiny s 95-percentným intervalom spoľahlivosti, rozsah výkonu pre 25. až 75. percentil a tiež aj odľahlých častí t. j. 5. a 95. percentil.

Priemerný výsledok krajín sa pohybuje v rozmedzí 288 bodov (Južná Afrika) až 587 bodov (Singapur). Žiaci **Slovenskej republiky** (529 bodov) dosiahli výsledok signifikantne **vyšší ako je priemer škály PIRLS** (500 bodov), **porovnateľný s priemerným výsledkom krajín EÚ** (527 bodov) aj **OECD** (528 bodov). Porovnateľný výkon ako žiaci SR dosiahli aj žiaci z Rakúska (530 bodov), Holandska (527 bodov) a Nemecka (524 bodov)⁶. Z krajín EÚ/OECD dosiahli nižší výsledok žiaci z Nového Zélandu, Španielska, Portugalska, Slovinska, Malty, Francúzska, Cypru, Belgicka (Flámsko), Izraela, Turecka a Belgicka (francúzska časť). Priemerný výsledok krajín EU/OECD je vyšší ako medzinárodný priemer, pretože do medzinárodného priemeru sú započítané aj výkony menej rozvinutých krajín s výrazne nižším výkonom.

⁴ **Vysvetlenie pojmu škála štúdie PIRLS**

Dosiahnuté výsledky krajín v štúdií PIRLS sú uvedené na škále 0 až 1 000 bodov, s **priemerom škály stanoveným v roku 2001 na 500 bodov** a so štandardnou odchýlkou 100 bodov. Tento rozsah je založený na výsledkoch prvého cyklu štúdií a výsledky všetkých ďalších cyklov sú prepočítavané na rovnakú škálu. **Priemerná hodnota škály je presne daná.** Do škály sú zahrnuté položky z predchádzajúcich cyklov štúdií a zároveň aj nové položky. To umožňuje krajinám porovnať ich výkon v priebehu času, rozdiel v ich výkone oproti priemeru škály pre PIRLS a zároveň porovnanie s ktoroukoľvek krajinou zapojenou do štúdie.

⁵ V celej správe budú v tabuľkách a grafoch uvádzané len výsledky krajín, resp. priemer krajín EÚ/OECD, ktorých výsledky sú navzájom porovnateľné; t. j. krajín, ktoré testovali podľa pôvodného plánu, resp. o rok odložili testovanie.

⁶ Keďže v Lotyšsku prebehol zber údajov až v druhej fáze, môže byť porovnanie vzájomných výsledkov skreslené.

Tabuľka 3 Výsledky participujúcich krajín v medzinárodnej štúdii PIRLS 2021

Krajina	EÚ	OECD	Rozloženie výsledkov PIRLS 2021		
			Skóre	S.E.	
3 Singapur			587 (3,1)	▲	
Írsko			577 (2,5)	▲	
2† Hongkong (SAR)			573 (2,7)	▲	
Ruská federácia			567 (3,6)	▲	
2† Severné Írsko			566 (2,5)	▲	
Anglicko (Spojené kráľovstvo) ⌘		▲	558 (2,5)	▲	
† Chorvátsko		▲	557 (2,5)	▲	
Litva		▲	552 (2,3)	▲	
Fínsko		▲ ▲ ▲	549 (2,4)	▲	
Poľsko		▲ ▲ ▲	549 (2,2)	▲	
2≡ Spojené štáty americké		▲	548 (6,8)	▲	
Tai-Pei (Taiwan)		▲	544 (2,2)	▲	
2 Švédsko		▲ ▲ ▲	544 (2,1)	▲	
Austrália ⌘		▲ ▲ ▲	540 (2,2)	▲	
Bulharsko		▲ ▲	540 (3,0)	▲	
Česká republika		▲ ▲ ▲	540 (2,3)	▲	
Maďarsko		▲	539 (3,4)	▲	
2† Dánsko		▲ ▲ ▲	539 (2,2)	▲	
Nórsko		▲ ▲ ▲	539 (2,0)	▲	
2 Taliansko		▲ ▲ ▲	537 (2,2)	▲	
Macao SAR		▲	536 (1,3)	▲	
Rakúsko		▷ ▷	530 (2,2)	▷ ▷	
† Slovenská republika		▷ ▷	529 (2,7)	▷ ▷	
Priemer OECD*			528 (0,5)		
Lotyšsko		▲	528 (2,6)	▲	
≡ Holandsko		▷ ▷	527 (2,5)	▷ ▷	
Priemer EÚ*			527 (0,6)		
Nemecko		▷ ▷	524 (2,1)	▷ ▷	
† Nový Zéland		▲	521 (2,3)	▲	▼
Španielsko		▲ ▼ ▼	521 (2,2)	▲	▼ ▼
2 Portugalsko		▲ ▼ ▼	520 (2,3)	▲	▼ ▼
Slovinsko		▲ ▼ ▼	520 (1,9)	▲	▼ ▼
Malta		▲ ▼	515 (2,7)	▲	▼
Francúzsko		▲ ▼ ▼	514 (2,5)	▲	▼ ▼
3 Srbsko		▲	514 (2,8)	▲	
2 Albánsko		▲	513 (3,1)	▲	
Cyprus		▲ ▼	511 (2,9)	▲	▼
Belgicko (Flámsko)		▲ ▼ ▼	511 (2,3)	▲	▼ ▼
3 Izrael ⌘		▲ ▼	510 (2,2)	▲	▼
Kazachstan			504 (2,7)		
Priemer škálv PIRLS			500		
2 Turecko		▲ ▼	496 (3,4)	▲	▼
2 Belgicko (francúzska časť)		▲ ▼ ▼	494 (2,7)	▲	▼ ▼
1 Gruzínsko		▲ ▼	494 (2,6)	▲	▼
3 Čierna hora		▲ ▼	487 (1,6)	▲	▼
Katar		▲ ▼	485 (3,7)	▲	▼
Spojené arabské emiráty		▲ ▼	483 (1,8)	▲	▼
Bahrain		▲ ▼	458 (2,9)	▲	▼
3 Saudská Arábia		▲ ▼	449 (3,6)	▲	▼
Severné Macedónsko		▲ ▼	442 (5,3)	▲	▼
Azerbajdžan		▲ ▼	440 (3,6)	▲	▼
Uzbekistan		▲ ▼	437 (2,9)	▲	▼
Omán		▲ ▼	429 (3,7)	▲	▼
2 Kosovo		▲ ▼	421 (3,1)	▲	▼
2† Brazília ⌘		▲ ▼	419 (5,3)	▲	▼
Írán ⌘		▲ ▼	413 (4,9)	▲	▼
Jordánsko		▲ ▼	381 (5,4)	▲	▼
2ψ Egypt		▲ ▼	378 (5,4)	▲	▼
Maroko		▲ ▼	372 (4,5)	▲	▼
Ж Južná Afrika ⌘		▲ ▼	288 (4,4)	▲	▼

100 200 300 400 500 600 700 800

Krajiny, ktoré dosiahli štatisticky porovnateľný výsledok ako Slovenská republika, sú v tabuľke zvýraznené tučným písmom (boldom).

▲ Priemerné skóre krajiny je významne vyššie ako priemer škály PIRLS, krajín EÚ alebo OECD

▼ Priemerné skóre krajiny je významne nižšie ako priemer škály PIRLS, krajín EÚ alebo OECD

▷ Priemerné skóre krajiny je porovnateľné s priemerom škály PIRLS, krajín EÚ alebo OECD

ψ Pochybnosti o spoľahlivosti priemerného výkonu žiakov, pretože percento žiakov s príliš nízkym skóre presiahlo 15 %, ale nepresiahlo 25 %.

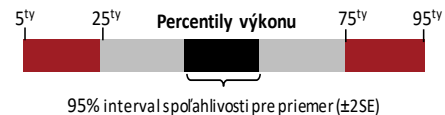
Ж Pochybnosti o spoľahlivosti priemerného výkonu žiakov, pretože percento žiakov s príliš nízkym skóre presiahlo 25 %.

() Štandardné chyby (S.E.) sa zobrazujú v zátvorkách. Niektoré výsledky sa môžu zdať skreslené v dôsledku zaokrúhľovania.

Pre vysvetlenie poznámok 1, 2 a 3 pozrite Prílohu (Appendix) A.2 Medzinárodnej správy PIRLS 2016. Ohľadom pokrytia cieľovej populácie pozrite poznámky †, ‡ a ≡ v Prílohe (Appendix) A.5 správy PIRLS 2021. Publikácie sú dostupné na: <http://pirls.bc.edu/>.

Identifikované problémy v kvalite údajov Albánska vedú k zníženiu porovnateľnosti výsledkov.

* OECD/EU krajiny s porovnateľnými výsledkami

Trendy vo výkone žiakov

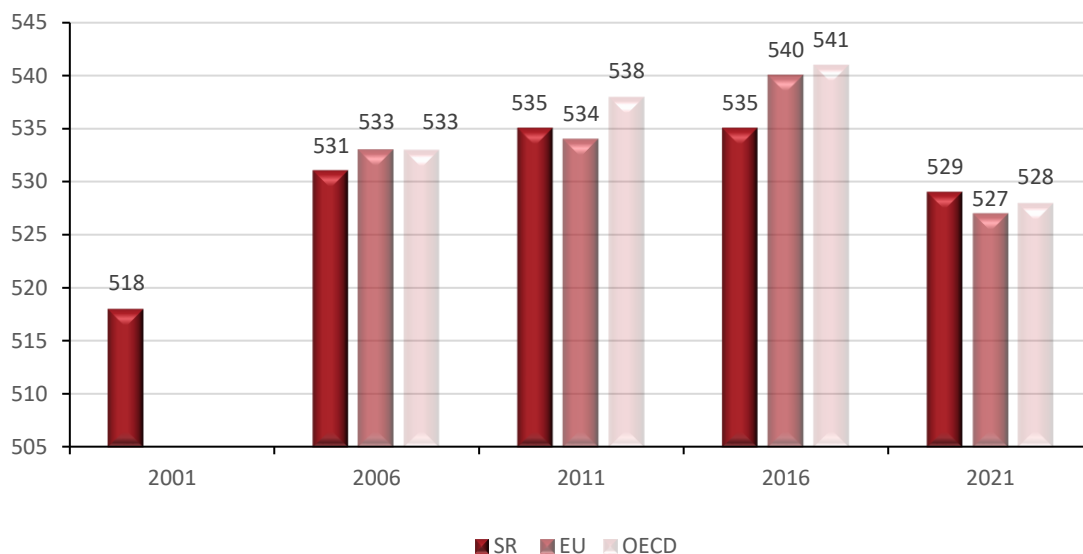
Meranie trendov vo výkone žiakov medzi jednotlivými cyklami je komplikované. PIRLS meria trend prostredníctvom výsledkov žiakov na základe výberu náhodnej vzorky z presne definovaných porovnateľných populácií žiakov každých päť rokov. V poslednom realizovanom 5. cykle sa v štúdiu PIRLS **zachovali metódy merania a podstatná časť obsahu** hodnotenia konštantné, avšak nastala **globálna pandémia**, ktorá vytvorila veľmi **odlišné podmienky**, ktoré mali vplyv na populáciu žiakov na celom svete. Pandémia ovplyvnila nielen zber údajov v jednotlivých krajinách, ale tiež zmenila podmienky života žiakov v porovnaní s predchádzajúcimi cyklami. Napriek tomu všetky krajiny PIRLS 2021 vynaložili maximálne úsilie a zabezpečili pri zbere údajov dodržanie najvyšších štandardov kvality, aké boli možné za daných okolností. Pandémia COVID-19, ku ktorej došlo po PIRLS 2016, spôsobila v mnohých krajinách veľký rozdiel v školskom vzdelávaní medzi cyklami v roku 2016 a v roku 2021. Musíme si uvedomiť, že **predchádzajúce cykly neboli ovplyvnené** takouto **pandémiou**, takže na vyjadrenie tohto rozdielu pre posledný cyklus je trend vo výkone žiakov medzi rokmi 2016 a 2021 znázornený bodkovanou čiarou. **Značné rozdiely v rozsahu a reakcii na pandémiu v jednotlivých krajinách a medzi nimi navzájom znemožňujú v súčasnosti odhadnúť veľkosť vplyvu COVID-19 na vzdelávanie a výsledky žiakov v jednotlivých krajinách.** Analýza výsledkov trendov si vyžaduje porovnateľné údaje o odhadoch priemerného výkonu medzi jednotlivými cyklami, ktoré možno považovať za trvalé, a nie za odraz zvláštnych okolností.

PIRLS 2021 bol piatym cyklom medzinárodnej štúdie PIRLS, a preto umožňuje jednotlivým krajinám porovnať svoj výkon v aktuálnom cykle s výkonom v predchádzajúcich cykloch. V aktuálnom cykle je však veľmi dôležité mať pri porovnávaní trendov neustále na zreteli vyššie uvedené skutočnosti.

Priemerné dosiahnuté skóre slovenských žiakov sa v posledných štyroch realizovaných cykloch v rokoch 2021, 2016, 2011 a 2006 významne nemení a zostáva navzájom porovnateľné (Tabuľka 4, Graf 1).

Pri porovnaní priemerného dosiahnutého skóre slovenských žiakov s priemerným skóre krajín EÚ/OECD počas posledných troch cyklov môžeme skonštatovať, že v rokoch **2006, 2011 aj 2021** dosiahli **naši žiaci výkon na úrovni priemerného výkonu krajín EÚ aj OECD**. V roku **2016** výkon **našich žiakov bol porovnateľný s priemerným výkonom krajín EÚ, avšak v porovnaní s priemerným výkonom krajín OECD bol signifikantne nižší**. Priemerný výkon krajín EÚ⁷ v porovnaní s predchádzajúcim cyklom poklesol 13 bodov – z 540 na 527 bodov a krajín OECD tiež o 13 bodov – z 541 na 528 bodov (**Graf 1**).

⁷ Do priemerného výkonu krajín EÚ/OECD sú započítané len výkony krajín EÚ/OECD, ktoré sa zapojili do daného cyklu štúdie a sú navzájom porovnateľné.

Graf 1 Trend výkonu slovenských žiakov, priemer krajín EÚ a OECD v čitateľskej gramotnosti v cykloch PIRLS 2001, 2006, 2011, 2016, 2021

Tabuľka 4 Trend výkonu slovenských žiakov v čitateľskej gramotnosti v cykloch PIRLS 2001, 2006, 2011, 2016, 2021

Slovenská republika	priemerný výkon	rozdielely medzi cyklami				rozloženie výkonu
		2016	2011	2006	2001	
↑ 2021	529 (2,7)	-6	-6	-2	11 ▲	
2016	535 (3,1)		0	4	17 ▲	
2011	535 (2,7)			4	17 ▲	
2006	531 (2,8)				13 ▲	
2001	518 (2,8)					

▲ výkon v danom cykle PIRLS je signifikantne vyšší ako v porovnávanom roku

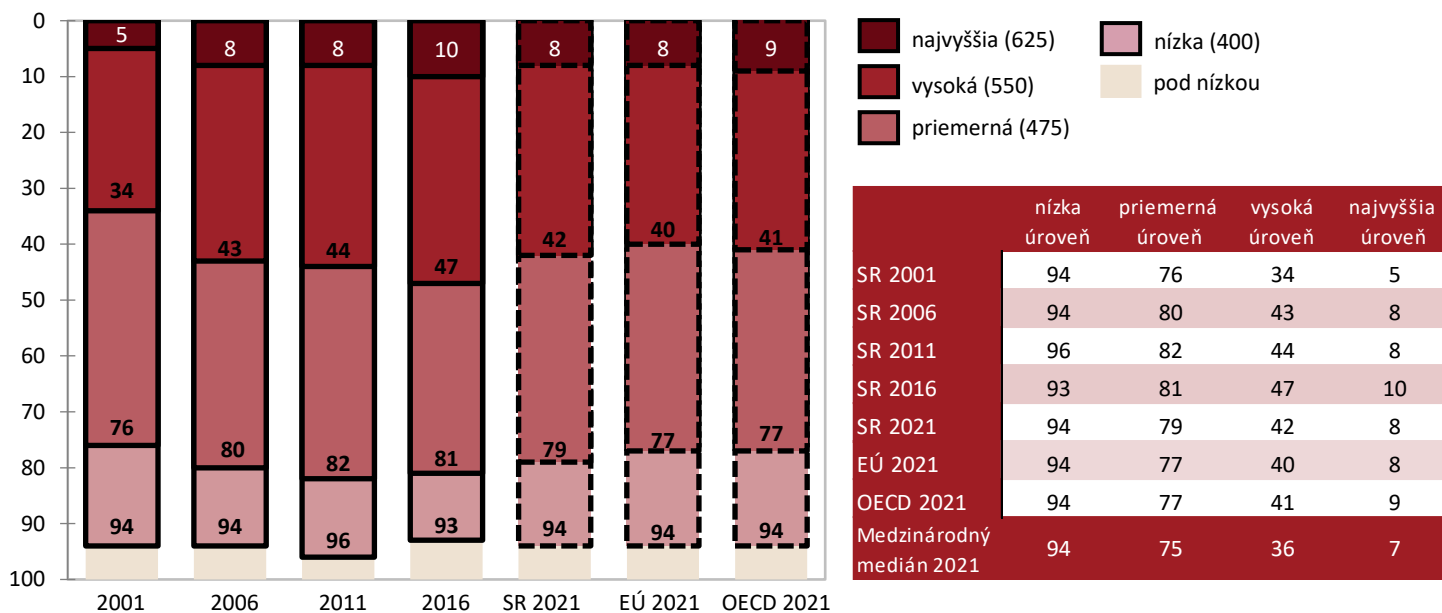
Signifikantne **významný nárast** dosiahnutého skóre v porovnaní s predchádzajúcim cyklom **nezaznamenala** žiadna z krajín EÚ/OECD, naopak **signifikantne nižšie** skóre zaznamenalo **15 krajín**. Podobne ako v prípade Slovenska, **porovnateľné skóre** s predchádzajúcim cyklom dosiało **5 krajín** EÚ/OECD.

Medzinárodné úrovne čitateľských zručností

Výsledky štúdie PIRLS je možné sledovať aj z pohľadu štyroch úrovní čitateľských zručností (**Príloha P1**), do ktorých môžeme výkon žiakov na základe dosiahnutého skóre zaradiť. Pre každú úroveň je daný opis čitateľských zručností a schopností, ktoré by žiaci v rámci úrovne mali dokázať použiť. Žiaci dosahujúci najvyššiu úroveň čitateľských zručností sú schopní pri čítaní pochopiť komplexný odkaz z textu a pri uvádzaní interpretácií a vysvetlení brať do úvahy celý text. Žiaci dosahujúci nízku úroveň preukazujú iba základné čitateľské zručnosti a vedia vyhľadať v texte informáciu, ktorá je explicitne uvedená a ľahko dostupná.

Graf 2 znázorňuje percentuálny podiel žiakov SR v jednotlivých medzinárodných úrovniach čitateľských zručností v priebehu všetkých cyklov štúdie PIRLS. Percentá žiakov v jednotlivých úrovniach sú uvedené kumulatívne – žiaci dosahujúci určitú úroveň výkonu automaticky dosahujú aj všetky nižšie úrovne⁸.

Najvyššiu úroveň čitateľských zručností dosiahlo v PIRLS 2021 **8 % slovenských** žiakov (EÚ 8 %, OECD 9 %), 42 % dosiahlo vysokú úroveň (EÚ 40 %, OECD 41 %), 79 % priemernú (EÚ/OECD zhodne 77 %) a 94 % nízku úroveň (EÚ/OECD zhodne 94 %). **6 % slovenských** žiakov nedosiahlo ani nízku úroveň čitateľských zručností, čo znamená že títo žiaci nemajú ani základné čitateľské schopnosti. Z hľadiska ďalšieho vzdelávania tvoria žiaci **nedosahujúci ani priemernú úroveň** čitateľských zručností tzv. **rizikóvú skupinu**⁹. Do tejto kategórie patrí **21 %** žiakov 4. ročníka ZŠ na Slovensku, v priemere krajín EÚ/OECD je to zhodne 23 % žiakov.

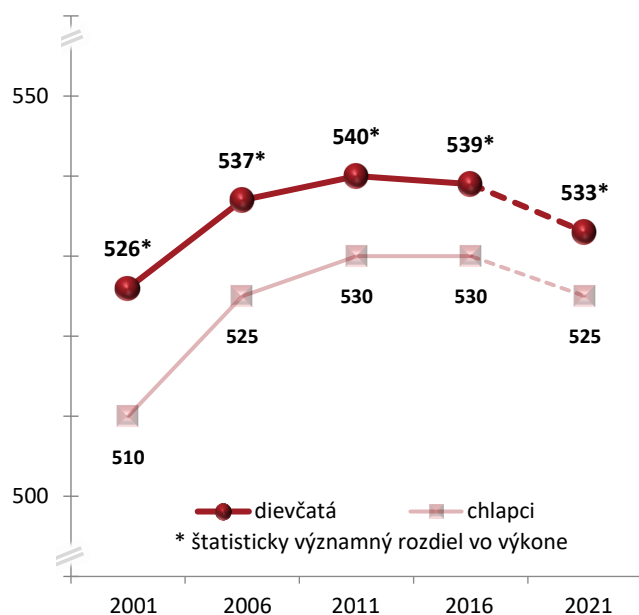
Graf 2 Percentuálny podiel žiakov dosahujúcich jednotlivé medzinárodné úrovne čitateľských zručností v PIRLS v rokoch 2001, 2006, 2011, 2016 (SR) a 2021 (SR, EÚ, OECD); údaje v tabuľke aj grafe sú kumulatívne

Rozdiely v čitateľskej gramotnosti chlapcov a dievčat

Tak ako vo všetkých predchádzajúcich cykloch štúdie PIRLS dosiahli **dievčatá** štatisticky **významne lepšie výsledky než chlapci** vo **väčšine zúčastnených krajín s porovnateľnými údajmi**. V aktuálnom cykle sú výnimkami len Španielsko, Česká republika, Izrael, Malta a Irán, v ktorých je výkon dievčat a chlapcov navzájom porovnateľný. V medzinárodnom porovnaní dosiahli dievčatá o 16 bodov vyššie skóre ako chlapci. V priemere krajín EÚ predstavuje tento rozdiel 11 bodov, resp. pre krajiny OECD 12 bodov. Z pohľadu Slovenska dosahujú dievčatá signifikantne vyššie skóre ako chlapci v každom z doteraz realizovaných cyklov (**Graf 3**). V PIRLS 2021 predstavuje tento rozdiel 8 bodov v prospech dievčat a patrí k jedným z najmenších spomedzi všetkých zúčastnených krajín

⁸ Preto napríklad do percenta žiakov dosahujúcich priemernú úroveň sú počítaní aj žiaci dosahujúci vysokú a najvyššiu úroveň.

⁹ Rizikóvú skupinu tvoria žiaci, ktorí majú veľmi obmedzené čitateľské schopnosti a zručnosti, čo môže predstavovať prekážku v ich ďalšom vzdelávaní.

Graf 3 Rozdiel vo výkone chlapcov a dievčat SR v čitateľskej gramotnosti v cykloch PIRLS 2001, 2006, 2011, 2016 a 2021

Výsledky žiakov podľa cieľa čítania a procesov porozumenia

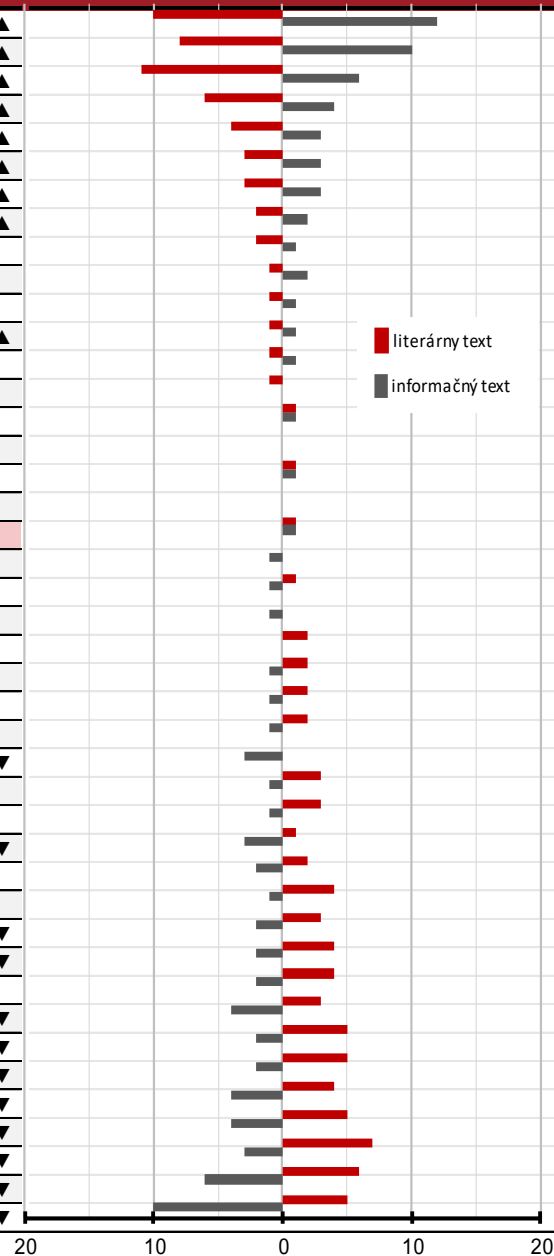
PIRLS uvádza výsledky zúčastnených krajín aj na čiastkových škálach podľa **cieľa čítania** a **procesov porozumenia**, ktoré boli vytvorené iba na základe testových položiek prislúchajúcich k jednotlivým cieľom/procesom.

Na základe **cieľa čítania** boli vytvorené dve subškály – **čítanie pre literárny zážitok** (uvádza úspešnosť v zodpovedaní otázok k literárnym textom) a **čítanie pre získavanie informácií** (uvádza úspešnosť v zodpovedaní otázok k informačným textom). Subškály však nie je možné priamo porovnávať, pretože reprezentujú odlišné konštrukty a ich testové úlohy majú rôznu náročnosť. Žiaci **Slovenskej republiky** dosiahli v oboch subškálach cieľov čítania **zhodný výsledok** na úrovni 530 bodov, ktorý sa významne **nelíšil od celkového dosiahnutého skóre** Slovenskej republiky v štúdiu PIRLS 529 bodov (**Tabuľka 5**).

Na základe **procesov porozumenia** boli štyri procesy porozumenia rozdelené do dvoch čiastkových škál – **vyhľadávanie informácií a vyvodzovanie záverov** a **interpretácia, integrácia a posudzovanie textu**. Žiaci **Slovenskej republiky** dosiahli v subškále **vyhľadávanie informácií a vyvodzovanie záverov** skóre na úrovni 530 bodov a v subškále **interpretácia, integrácia a posudzovanie textu** skóre na úrovni 529 bodov. Výsledky na oboch subškálach sú porovnateľné s celkovým dosiahnutým skóre Slovenskej republiky – 529 bodov (**Tabuľka 6**).

Tabuľka 5 Výsledky krajín s porovnateľnými údajmi – ciele čítania

krajina	PIRLS skóre	literárny text		informačný text		rozdiel	
		skóre	rozdiel v porovnaní s PIRLS skóre	skóre	rozdiel v porovnaní s PIRLS skóre	skóre v danej oblasti je nižšie ako PIRLS skóre	skóre v danej oblasti je vyššie ako PIRLS skóre
Macao SAR	536 (1,3)	525 (1,3)	-10 (1,2) ▼	547 (1,5)	12 (0,7) ▲		
2 † Hongkong (SAR)	573 (2,7)	564 (2,7)	-8 (0,9) ▼	582 (2,7)	10 (1,1) ▲		
Tai-Pei (Taiwan)	544 (2,2)	533 (2,1)	-11 (0,8) ▼	549 (2,2)	6 (0,8) ▲		
2 ψ Egypt	378 (5,4)	372 (5,1)	-6 (1,7) ▼	382 (5,4)	4 (1,5) ▲		
Omán	429 (3,7)	425 (3,8)	-4 (1,7) ▼	432 (3,8)	3 (1,2) ▲		
Jordánsko	381 (5,4)	378 (5,5)	-3 (1,2) ▼	384 (5,8)	3 (1,5) ▲		
2 Kosovo	421 (3,1)	418 (2,9)	-3 (1,5)	423 (3,1)	3 (1,3) ▲		
2 Turecko	496 (3,4)	495 (3,6)	-2 (0,8) ▼	498 (3,4)	2 (0,8) ▲		
Fínsko	549 (2,4)	547 (2,6)	-2 (0,8) ▼	550 (2,6)	1 (0,9)		
2 † Brazília ∞	419 (5,3)	418 (5,2)	-1 (1,5)	421 (5,0)	2 (1,5)		
Ruská federácia	567 (3,6)	566 (3,6)	-1 (1,0)	568 (3,8)	1 (0,9)		
Nórsko	539 (2,0)	538 (2,0)	-1 (0,7)	540 (2,1)	1 (0,7) ▲		
2 Taliansko	537 (2,2)	536 (2,5)	-1 (1,5)	538 (2,1)	1 (0,9)		
Španielsko	521 (2,2)	520 (2,2)	-1 (1,0)	522 (2,4)	0 (0,7)		
Anglicko (Spojené kráľovstvo) ∞	558 (2,5)	558 (2,4)	1 (1,0)	559 (2,5)	1 (0,9)		
2 Portugalsko	520 (2,3)	520 (2,3)	0 (0,9)	520 (2,3)	0 (0,6)		
≡ Holandsko	527 (2,5)	528 (2,8)	1 (1,6)	528 (2,9)	1 (1,4)		
Česká republika	540 (2,3)	540 (2,5)	0 (0,7)	540 (2,5)	0 (1,0)		
† Slovenská republika	529 (2,7)	530 (2,6)	1 (1,6)	530 (2,6)	1 (1,4)		
Irán ∞	413 (4,9)	413 (5,0)	0 (1,1)	412 (4,8)	-1 (1,3)		
Belgicko (Flámsko)	511 (2,3)	511 (2,7)	1 (1,0)	510 (2,3)	-1 (0,9)		
Azerbajdžan	440 (3,6)	441 (3,5)	0 (1,0)	439 (3,6)	-1 (1,4)		
2 Švédsko	544 (2,1)	545 (2,5)	2 (1,5)	544 (2,1)	0 (0,9)		
Malta	515 (2,7)	516 (2,8)	2 (1,3)	514 (2,8)	-1 (1,0)		
† Nový Zéland	521 (2,3)	523 (2,4)	2 (1,2)	521 (2,5)	-1 (1,1)		
Slovinsko	520 (1,9)	522 (2,1)	2 (1,6)	519 (2,1)	-1 (0,8)		
Severné Macedónsko	442 (5,3)	442 (5,4)	0 (1,7)	439 (5,6)	-3 (1,1) ▼		
Poľsko	549 (2,2)	552 (2,3)	3 (1,5)	548 (2,2)	-1 (1,2)		
Austrália ∞	540 (2,2)	543 (2,4)	3 (1,2) ▲	539 (2,3)	-1 (1,0)		
Uzbekistan	437 (2,9)	438 (3,0)	1 (1,3)	434 (2,9)	-3 (0,9) ▼		
Francúzsko	514 (2,5)	516 (2,4)	2 (1,3)	511 (2,6)	-2 (1,3)		
3 Singapur	587 (3,1)	591 (3,2)	4 (0,9) ▲	586 (3,1)	-1 (0,8)		
Rakúsko	530 (2,2)	533 (2,1)	3 (1,6)	527 (2,6)	-2 (1,0) ▼		
Bulharsko	540 (3,0)	544 (3,3)	4 (1,3) ▲	538 (3,1)	-2 (1,1) ▼		
3 Srbsko	514 (2,8)	518 (2,9)	4 (1,4) ▲	511 (2,5)	-2 (1,3)		
2 Albánsko	513 (3,1)	516 (3,3)	3 (1,3) ▲	509 (3,2)	-4 (1,8) ▼		
3 Izrael ∞	510 (2,2)	515 (2,8)	5 (1,4) ▲	508 (2,3)	-2 (0,9) ▼		
Nemecko	524 (2,1)	529 (2,4)	5 (1,0) ▲	522 (2,1)	-2 (1,1) ▼		
3 Čierna hora	487 (1,6)	491 (1,9)	4 (1,4) ▲	483 (1,9)	-4 (1,0) ▼		
2 Belgicko (francúzska časť)	494 (2,7)	499 (2,6)	5 (1,5) ▲	490 (2,4)	-4 (1,0) ▼		
2 † Dánsko	539 (2,2)	546 (2,6)	7 (1,7) ▲	536 (2,1)	-3 (0,8) ▼		
Cyprus	511 (2,9)	517 (2,8)	6 (0,8) ▲	505 (2,9)	-6 (0,6) ▼		
Ж Južná Afrika ∞	288 (4,4)	293 (4,5)	5 (1,6) ▲	279 (4,6)	-10 (1,3) ▼		

ψ Pochybnosti o spoľahlivosti priemerného výkonu žiakov, pretože percento žiakov s príliš nízkym skóre presiahlo 15 %, ale nepresiahlo 25 %.

Ж Pochybnosti o spoľahlivosti priemerného výkonu žiakov, pretože percento žiakov s príliš nízkym skóre presiahlo 25 %.

() Štandardné chyby (S.E) sa zobrazujú v zátvorkách. Niektoré výsledky sa môžu zdať skreslené v dôsledku zaokrúhľovania. Pre vysvetlenie poznámok 1, 2 a 3 pozrite Prílohu (Appendix) A.2 a ohľadom pokrytia cieľovej populácie pozrite poznámky †, ‡ a ≡ v Prílohe (Appendix) A.5 Medzinárodnej správy PIRLS 2021. Publikácie sú dostupné na: <http://pirls.bc.edu/>.

Identifikované problémy v kvalite údajov Albánska vedú k zníženiu porovnateľnosti výsledkov.

▲ skóre v danej oblasti je významne vyššie ako celkové dosiahnuté PIRLS skóre

▼ skóre v danej oblasti je významne nižšie ako celkové dosiahnuté PIRLS skóre

Tabuľka 6 Výsledky krajín s porovnateľnými údajmi – procesy porozumenia

krajina	PIRLS skóre	vyhľadávanie informácií a vyvodzovanie záverov		interpretácia, integrácia a hodnotenie textov		rozdiel	
		skóre	rozdiel v porovnaní s PIRLS skóre	skóre	rozdiel v porovnaní s PIRLS skóre	skóre v danej oblasti je nižšie ako PIRLS skóre	skóre v danej oblasti je vyššie ako PIRLS skóre
Austrália \bowtie	540 (2,2)	534 (2,4)	-6 (1,1) ▼	547 (2,3)	7 (1,0) ▲		
2 Albánsko	513 (3,1)	508 (3,4)	-4 (2,2) ▼	518 (3,1)	5 (1,9) ▲		
Omán	429 (3,7)	426 (3,6)	-4 (0,9) ▼	433 (3,9)	4 (1,6) ▲		
3 Singapur	587 (3,1)	584 (3,0)	-3 (0,7) ▼	591 (3,2)	4 (0,5) ▲		
Poľsko	549 (2,2)	545 (2,2)	-4 (1,2) ▼	552 (2,0)	3 (1,1) ▲		
3 Čierna hora	487 (1,6)	484 (1,9)	-3 (1,3) ▼	491 (2,4)	4 (1,8) ▲		
Anglicko (Spojené kráľovstvo) \bowtie	558 (2,5)	554 (2,4)	-3 (0,9) ▼	561 (2,5)	4 (1,4) ▲		
3 Srbsko	514 (2,8)	510 (3,0)	-3 (1,4) ▼	516 (2,7)	3 (1,4) ▲		
2 ψ Egypt	378 (5,4)	376 (5,4)	-2 (0,9) ▼	380 (5,1)	2 (1,4)		
3 Izrael \bowtie	510 (2,2)	508 (2,3)	-2 (0,9) ▼	512 (2,7)	2 (1,4)		
Cyprus	511 (2,9)	509 (2,5)	-2 (1,1) ▼	512 (3,3)	2 (1,1)		
\equiv Holandsko	527 (2,5)	527 (2,8)	-1 (1,6)	529 (2,6)	2 (1,0)		
2 † Brazília \bowtie	419 (5,3)	418 (5,2)	-1 (2,2)	420 (5,3)	1 (2,1)		
† Nový Zéland	521 (2,3)	521 (2,3)	-1 (0,8)	522 (2,4)	1 (1,0)		
2 Taliansko	537 (2,2)	537 (2,4)	0 (1,2)	538 (2,2)	1 (0,7)		
2 † Dánsko	539 (2,2)	539 (2,1)	0 (1,0)	540 (2,2)	1 (1,1)		
2 Portugalsko	520 (2,3)	520 (2,3)	0 (0,8)	520 (2,1)	0 (0,8)		
Ruská federácia	567 (3,6)	568 (3,8)	1 (1,4)	568 (3,8)	1 (1,3)		
Bulharsko	540 (3,0)	541 (3,1)	1 (1,5)	541 (3,1)	1 (1,6)		
Slovensko	520 (1,9)	520 (1,9)	0 (0,7)	519 (1,8)	0 (0,9)		
Belgicko (Flámsko)	511 (2,3)	511 (2,2)	0 (0,8)	510 (2,3)	0 (0,7)		
Fínsko	549 (2,4)	550 (2,6)	1 (0,8)	549 (2,4)	0 (0,8)		
† Slovenská republika	529 (2,7)	530 (2,6)	1 (1,3)	529 (2,6)	0 (1,1)		
Španielsko	521 (2,2)	522 (2,3)	1 (0,9)	520 (2,2)	-1 (0,8)		
Malta	515 (2,7)	515 (2,9)	1 (1,0)	513 (2,9)	-1 (1,2)		
Nórsko	539 (2,0)	540 (2,0)	1 (0,7)	538 (2,4)	-1 (1,2)		
Nemecko	524 (2,1)	525 (2,1)	1 (0,7)	522 (2,0)	-2 (0,8) ▼		
Jordánsko	381 (5,4)	381 (5,3)	1 (1,9)	379 (5,5)	-2 (1,6)		
Irán \bowtie	413 (4,9)	414 (4,7)	1 (1,4)	411 (4,7)	-2 (1,1) ▼		
2 Švédsko	544 (2,1)	546 (2,3)	2 (1,2)	542 (2,2)	-1 (1,0)		
Rakúsko	530 (2,2)	532 (2,4)	2 (0,9) ▲	528 (2,2)	-2 (0,8) ▼		
Tai-Pei(Taiwan)	544 (2,2)	546 (2,1)	2 (0,7) ▲	542 (2,2)	-2 (0,6) ▼		
2 Belgicko (francúzska časť)	494 (2,7)	497 (2,4)	2 (1,6)	492 (2,4)	-2 (1,6)		
Severné Macedónsko	442 (5,3)	443 (5,4)	1 (1,1)	439 (6,0)	-3 (1,3) ▼		
2 † Hongkong (SAR)	573 (2,7)	577 (2,9)	4 (1,4) ▲	572 (2,6)	0 (1,3)		
2 Turecko	496 (3,4)	499 (3,6)	3 (1,4) ▲	494 (3,4)	-2 (1,2) ▼		
Česká republika	540 (2,3)	542 (2,5)	3 (0,9) ▲	537 (2,4)	-3 (0,7) ▼		
Macao SAR	536 (1,3)	541 (1,0)	5 (1,3) ▲	534 (1,1)	-2 (1,1)		
Francúzsko	514 (2,5)	519 (2,8)	5 (1,4) ▲	510 (2,6)	-4 (1,1) ▼		
Ж Južná Afrika \bowtie	288 (4,4)	290 (4,5)	2 (1,1)	279 (4,5)	-9 (1,0) ▼		
Uzbekistan	437 (2,9)	441 (2,9)	4 (1,3) ▲	430 (3,2)	-7 (1,5) ▼		
2 Kosovo	421 (3,1)	424 (3,0)	4 (1,4) ▲	412 (3,1)	-9 (1,2) ▼		
Azerbajdžan	440 (3,6)	446 (3,7)	6 (1,1) ▲	431 (3,7)	-10 (1,2) ▼		

vyhľadávanie informácií a vyvodzovanie priamych záverov

interpretácia, integrácia a posudzovanie textu

ψ Pochybnosti o spoľahlivosti priemerného výkonu žiakov, pretože percento žiakov s príliš nízkym skóre presiahlo 15 %, ale nepresiahlo 25 %.

Ж Pochybnosti o spoľahlivosti priemerného výkonu žiakov, pretože percento žiakov s príliš nízkym skóre presiahlo 25 %.

() Štandardné chyby (S.E) sa zobrazujú v zátvorkách. Niektoré výsledky sa môžu zdať skreslené v dôsledku zaokrúhľovania.

Pre vysvetlenie poznámok 1, 2 a 3 pozrite Prílohu (Appendix) A.2 a ohľadom pokrytia cieľovej populácie pozrite poznámky †, ‡ a \equiv v Prílohe (Appendix) A.5 Medzinárodnej správy PIRLS 2021. Publikácie sú dostupné na: <http://pirls.bc.edu/>.

† a \equiv v Prílohe (Appendix) A.5 Medzinárodnej správy PIRLS 2021. Publikácie sú dostupné na: <http://pirls.bc.edu/>.

Identifikované problémy v kvalite údajov Albánska vedú k zníženiu porovnateľnosti výsledkov.

▲ skóre v danej oblasti je významne vyššie ako celkové dosiahnuté PIRLS skóre

▼ skóre v danej oblasti je významne nižšie ako celkové dosiahnuté PIRLS skóre

20 10 0 10 20

Socioekonomický index domácnosti – SEI

Rôzne medzinárodné výskumy ukazujú na silnú spojitosť medzi výkonom žiaka a jeho rodinným zázemím. V štúdií PIRLS sa tento vzťah opisuje v cykle **PIRLS 2021** prostredníctvom indexu **Socioekonomický index domácnosti – SEI domácnosti**, ktorý bol upravený z indexu **Zdroje domáceho prostredia** pre učenie, používaného v predchádzajúcich cykloch štúdie PIRLS, a ktorý kombinoval údaje od žiakov a ich rodičov. SEI – socioekonomický index domácnosti opisuje sociálny, ekonomický a kultúrny kapitál rodiny a je založený výlučne na údajoch rodičov, ktoré boli zozbierané prostredníctvom Dotazníka pre rodičov PIRLS 2021.¹⁰ Pre tento index bola vypracovaná škála, na základe ktorej vznikli tri kategórie indexu – **vysoký SEI**, **stredný SEI** a **nízky SEI**.

Vo všetkých krajinách bol zistený veľký rozdiel vo výkone žiakov v jednotlivých kategóriách indexu. **32 % slovenských žiakov** (42 % žiakov EÚ aj OECD) pochádza z rodín zaradených do kategórie **vysoký SEI**. Priemerný výsledok slovenských žiakov v uvedenej kategórii bol **566 bodov** (EÚ aj OECD 561 bodov). Do kategórie **priemerný SEI** patrí **48 % našich žiakov** (46 % žiakov EÚ aj OECD) a ich priemerné dosiahnuté skóre bolo **532 bodov** (EÚ 520 a OECD 519 bodov). V poslednej kategórii – **nízky SEI** sa nachádza **20 % slovenských žiakov** (12 % žiakov EÚ aj OECD) a ich priemerný výkon bol **474 bodov** (EÚ aj OECD 479 bodov).

Pri porovnaní SEI jednotlivých participujúcich krajín s porovnateľnými údajmi vidíme, že nižšiu hodnotu indexu SEI v porovnaní so Slovenskom dosiahli 3 krajiny EÚ/OECD (Portugalsko, Bulharsko a Turecko). Taliansko má index SEI na úrovni 10,1 bodu rovnako ako Slovensko. Štatisticky vyšší výkon ako žiaci SR aj napriek nižšiemu SEI dosiahli žiaci Bulharska.

¹⁰ *Socioekonomický index domácnosti – SEI*, je vypočítaný na základe odpovedí rodičov na otázky: počet kníh v domácnosti, počet detských kníh v domácnosti, vzdelanie rodičov, zamestnanie rodičov (získané z Dotazníka pre rodičov). V Prílohe 1 uvádzame podrobnejší popis tohto indexu.

Tabuľka 7 Percentuálne zastúpenie žiakov a ich výkon v jednotlivých kategóriách SEI a hodnota SEI jednotlivých krajín s porovnateľnými údajmi

krajina	vysoký SEI		stredný SEI		nízky SEI		hodnota indexu
	%	skóre	%	skóre	%	skóre	
Nórsko	57 (1,5)	561 (1,9)	37 (1,2)	522 (2,7)	6 (0,5)	492 (4,2)	11,3 (0,06)
Švédsko s	56 (1,2)	580 (3,0)	38 (1,2)	535 (3,1)	6 (0,8)	490 (7,2)	11,3 (0,06)
Dánsko	54 (1,2)	562 (2,5)	41 (1,0)	520 (2,7)	5 (0,5)	485 (5,6)	11,2 (0,05)
Fínsko	50 (1,2)	571 (2,4)	45 (1,1)	538 (2,2)	5 (0,4)	490 (6,9)	11,1 (0,04)
Izrael s	46 (1,7)	549 (2,6)	46 (1,4)	493 (3,6)	9 (0,8)	444 (8,4)	10,8 (0,06)
Nemecko s	45 (1,7)	569 (2,9)	45 (1,5)	523 (3,2)	10 (0,8)	478 (5,6)	10,9 (0,07)
Malta r	45 (1,6)	549 (3,1)	47 (1,2)	509 (3,0)	8 (0,8)	464 (8,1)	10,8 (0,06)
Singapur	45 (0,9)	624 (2,7)	49 (0,9)	572 (3,3)	6 (0,4)	515 (8,2)	10,9 (0,03)
Cyprus	44 (1,3)	545 (3,1)	48 (1,1)	497 (2,8)	8 (0,5)	450 (4,9)	10,8 (0,05)
Slovinsko	43 (1,0)	548 (2,0)	49 (0,8)	510 (2,1)	8 (0,5)	470 (4,6)	10,7 (0,04)
Poľsko	43 (1,5)	576 (2,5)	49 (1,2)	536 (2,5)	9 (0,8)	505 (5,3)	10,8 (0,06)
Belgicko (francúzska časť) r	42 (1,4)	531 (3,0)	45 (1,2)	482 (3,2)	13 (0,8)	451 (3,6)	10,7 (0,07)
Česká republika	41 (1,3)	574 (2,4)	51 (1,2)	531 (2,3)	8 (0,8)	485 (5,0)	10,8 (0,05)
Rakúsko	41 (1,5)	568 (2,6)	48 (1,3)	517 (2,0)	11 (0,6)	470 (4,2)	10,8 (0,06)
Belgicko (Flámsko)	38 (1,4)	541 (2,7)	48 (1,0)	504 (2,5)	13 (0,8)	475 (3,8)	10,5 (0,06)
Tai-Pei (Taiwan)	38 (1,3)	569 (1,9)	48 (0,9)	537 (2,4)	14 (0,9)	502 (4,4)	10,5 (0,06)
Španielsko	38 (1,4)	550 (3,0)	46 (1,1)	514 (2,1)	16 (0,8)	488 (3,9)	10,4 (0,06)
Francúzsko	37 (1,4)	553 (2,6)	51 (1,2)	505 (2,5)	12 (0,7)	462 (4,9)	10,5 (0,06)
Hongkong (SAR)	36 (1,8)	592 (2,5)	46 (1,2)	572 (2,9)	18 (1,2)	545 (4,3)	10,4 (0,08)
Bulharsko	34 (1,3)	589 (2,7)	40 (1,3)	545 (3,1)	25 (1,2)	469 (6,7)	9,9 (0,07)
Slovenská republika	32 (1,4)	566 (2,4)	48 (1,5)	532 (2,7)	20 (1,8)	474 (9,0)	10,1 (0,08)
Ruská federácia	31 (1,6)	596 (2,7)	58 (1,6)	561 (4,0)	11 (1,2)	521 (6,8)	10,4 (0,06)
Taliano	29 (1,4)	568 (2,8)	50 (1,1)	537 (1,9)	21 (1,2)	504 (3,1)	10,1 (0,06)
Portugalsko	29 (1,1)	555 (2,8)	47 (0,8)	518 (1,9)	25 (0,9)	488 (3,0)	9,9 (0,05)
Srbsko	29 (1,4)	553 (2,7)	49 (1,2)	512 (3,1)	22 (1,6)	469 (5,7)	10,0 (0,07)
Macao SAR	27 (0,6)	557 (2,3)	52 (0,8)	532 (1,5)	21 (0,6)	518 (2,6)	10,0 (0,02)
Čierna hora	23 (0,7)	521 (2,6)	56 (0,7)	489 (2,0)	21 (0,6)	448 (2,9)	9,9 (0,03)
Severné Macedónsko	19 (1,5)	491 (5,3)	48 (1,5)	456 (4,3)	33 (2,2)	399 (6,4)	9,4 (0,10)
Kosovo	16 (1,7)	472 (5,6)	48 (1,4)	427 (3,2)	36 (1,7)	392 (3,5)	9,2 (0,09)
Turecko	15 (1,0)	564 (3,8)	46 (1,3)	516 (2,8)	40 (1,8)	454 (4,7)	9,1 (0,09)
Omán	11 (0,6)	480 (6,1)	61 (1,1)	441 (3,9)	28 (1,1)	387 (5,1)	9,4 (0,04)
Albánsko	10 (0,8)	574 (4,5)	35 (1,2)	531 (3,4)	56 (1,5)	492 (3,6)	8,4 (0,07)
Azerbajdžan	8 (0,7)	486 (6,9)	48 (1,1)	452 (4,1)	44 (1,3)	419 (4,3)	8,9 (0,05)
Irán s	7 (0,9)	493 (6,2)	37 (1,4)	445 (3,8)	55 (1,8)	381 (5,8)	8,4 (0,08)
Uzbekistan	6 (0,6)	474 (5,9)	55 (1,2)	445 (2,9)	39 (1,5)	421 (3,3)	8,9 (0,05)
Brazília s	5 (0,6)	546 (10,1)	31 (1,2)	474 (5,0)	64 (1,4)	390 (6,5)	8,1 (0,07)
Južná Afrika s	5 (0,6)	445 (16,0)	34 (1,0)	334 (6,8)	61 (1,1)	265 (4,2)	8,2 (0,05)
Jordánsko	4 (0,6)	457 (12,8)	48 (1,4)	403 (5,7)	47 (1,5)	352 (6,3)	8,6 (0,05)
Egypt	4 (0,4)	415 (13,2)	42 (1,4)	398 (5,0)	54 (1,5)	365 (7,0)	8,4 (0,05)
Medzinárodný priemer	30 (0,2)	543 (0,8)	48 (0,2)	501 (0,5)	22 (0,2)	457 (0,8)	
Nový Zéland x	55 (1,5)	566 (3,2)	38 (1,4)	516 (4,5)	7 (0,7)	482 (7,5)	11,3 (0,06)
Holandsko x	49 (1,5)	559 (3,0)	43 (1,4)	530 (3,5)	7 (0,8)	497 (6,8)	11,0 (0,06)
Austrália s	-	-	-	-	-	-	-
Anglicko (Spojené kráľovstvo) s	-	-	-	-	-	-	-

Táto škála dotazníka PIRLS bola vytvorená v roku 2021 na základe kombinovanej distribúcie odpovedí zúčastnených krajín PIRLS 2021, v ktorých sa štúdiá realizovala na konci školského roka v roku 2020 alebo 2021. Stredný bod stupnice 10 poskytuje referenčný bod pre porovnávanie krajín. Jednotky škály boli zvolené tak, aby 2 body škály zodpovedali štandardnej odchýlke.

() Štandardné chyby (S.E) sa zobrazujú v zátvorkách. Niektoré výsledky sa môžu zdať skreslené v dôsledku zaokrúhľovania.

Písmeno „r“ znamená, že údaje sú dostupné pre najmenej 70 %, ale menej ako 85 % žiakov.

Písmeno „s“ znamená, že údaje sú dostupné pre najmenej 50 %, ale menej ako 70 % žiakov.

Písmeno „x“ znamená, že údaje sú dostupné pre najmenej 40 %, ale menej ako 50 % žiakov – interpretujte opatrne.

„-“ znamená, že nie sú k dispozícii porovnateľné údaje.

Domáce a školské prostredie žiakov

Štúdia PIRLS prostredníctvom otázok v dotazníku pre žiaka, školu, učiteľov a rodičov skúma vplyv domáceho a školského prostredia na výkon žiakov a tiež ich postoje k vzdelávaniu a ku škole.

Prostredníctvom otázky¹¹ v dotazníku pre rodičov štúdia PIRLS sleduje vplyv **predškolských stimulujúcich čitateľských aktivít**, ktoré rodičia robia so žiakom, na jeho výkon v čitateľskej gramotnosti. Tak ako v predchádzajúcich cykloch, aj v PIRLS 2021 sa ukázal **významný pozitívny vplyv rozvíjajúcich aktivít na výkon žiaka**. 49 % slovenských žiakov (EÚ 43 %, OECD 42 %) má rodiča, ktorý uviedol, že tieto aktivity so svojím dieťaťom robil **často**, výkon týchto žiakov dosahuje 541 bodov (EÚ/OECD 544/543 bodov). 49 % žiakov (EÚ aj OECD 56 %) má rodiča, ktorý uviedol, že tieto aktivity robil **niekedy** a ich výkon je na úrovni 527 bodov (EÚ/OECD 525/524 bodov). **Rozdiel vo výkone žiakov SR v týchto skupinách je signifikantný**. Iba rodičia 2 % slovenských žiakov, zhodne s 2 % rodičov žiakov v krajinách EÚ/OECD uviedli, že takéto aktivity so svojím dieťaťom **nikdy či takmer nikdy** nerobili¹².

Žiaci, ktorí vidia dospelých čítať pre potešenie alebo rôznymi spôsobmi využívať písaný text, môžu zrkadliť toto správanie. Výsledky poukazujú na **pozitívnu súvislosť medzi kladným vzťahom rodiča k čítaniu a dosiahnutým skóre žiaka**. V štúdiu PIRLS 2021 dosiahli žiaci, ktorých rodičia uviedli, že **veľmi radi čítajú**, vyšší priemerný výkon v čítaní ako žiaci, ktorých rodičia neprejavovali až taký kladný vzťah k čítaniu. Na Slovensku 32 % žiakov (EÚ aj OECD 34 %) má rodiča, ktorý **veľmi rád číta** a títo žiaci dosiahli skóre na úrovni 554 bodov (EÚ aj OECD 553 bodov), v porovnaní so 47 % žiakov (EÚ aj OECD 47 %), ktorých rodičia uviedli, že **do určitej miery radi čítajú** (skóre SR/EÚ 528 bodov, OECD 527 bodov). 21 % slovenských žiakov (EÚ aj OECD 19 %) má rodiča, ktorý uviedol, že **nerád číta**, a výkon týchto žiakov bol na úrovni 504 bodov (EÚ 507, OECD 506 bodov). Rozdiel vo výkone žiakov vo všetkých troch skupinách je navzájom signifikantný.

Slovenskí rodičia vo všeobecnosti uvádzajú trochu pozitívnejší **vzťah k čítaniu** než testovaní **žiaci**¹³. 29 % slovenských žiakov má pozitívny vzťah (**veľmi rád čítam**) a 26 % testovaných žiakov má negatívny vzťah k čítaniu (**nerád čítam**)¹⁴. Výkon slovenských žiakov, ktorí **veľmi radi** čítajú (530 bodov), a tých, ktorí **do určitej miery radi** čítajú (45 % žiakov, 534 bodov), je navzájom porovnateľný. **Signifikantný**

¹¹ Rodičia odpovedali na otázku, ako často (často; niekedy; nikdy, alebo takmer nikdy) robili oni alebo niekto iný v domácnosti s dieťaťom nasledujúce aktivity: čítali knihy; rozprávali mu príbehy; spievali piesne; hrali sa s hračkami s abecedou (napr. s kockami s písmenami abecedy); rozprávali sa o veciach, ktoré spolu robili; rozprávali sa o tom, čo si spolu prečítali; hrali sa slovné hry; písali písmená alebo slová; čítali nahlas nápisy a názvy.

¹² Výkon týchto žiakov v SR je na úrovni 425 bodov (EÚ/OECD 490/491 bodov). Vo väčšine krajín EÚ/OECD, okrem Turecka, predstavuje táto skupina žiakov menej ako 2 % žiakov, preto z dôvodu štatistickej korektnosti je k uvedenému výkonu treba pristupovať s istou opatrnosťou.

¹³ **Vzťah k čítaniu** bol skúmaný prostredníctvom indexu vytvoreného na základe vyjadrení miery súhlasu **rodičov** (*úplne súhlasím, čiastočne súhlasím, skôr nesúhlasím, vôbec nesúhlasím*) testovaných žiakov s tvrdeniami o čítaní (čítam, iba keď musím*; rád/rada sa s inými ľuďmi rozprávam o tom, čo čítam; rád/rada trávim svoj voľný čas čítaním; čítam, len keď potrebujem informácie*; čítanie patrí u nás doma k dôležitým činnostiam; chcel/a by som mať na čítanie viac času; čítanie ma baví; čítanie patrí k mojim obľúbeným koníčkom) a frekvencie (každý deň alebo takmer každý deň; raz alebo dvakrát za týždeň; raz alebo dvakrát za mesiac; nikdy alebo takmer nikdy) čítania pre potešenie v prostredí domova spolu s odpoveďami na otázku, ako často si doma čítajú pre potešenie (*každý deň alebo takmer každý deň; raz alebo dvakrát za týždeň; raz alebo dvakrát za mesiac; nikdy alebo takmer nikdy*).

Škála indexu – *veľmi rád čítam, do určitej miery rád čítam; nerád čítam*.

¹⁴ **Vzťah k čítaniu** bol skúmaný prostredníctvom indexu vytvoreného na základe vyjadrení miery súhlasu **žiakov** (*úplne súhlasím, čiastočne súhlasím, skôr nesúhlasím, vôbec nesúhlasím*) s tvrdeniami, čo si myslia o čítaní: rád/rada sa s inými ľuďmi rozprávam o tom, čo čítam; potešilo by ma, keby mi niekto dal knihu ako darček; myslím si, že čítanie je nuda*; chcel/a by som mať na čítanie viac času; čítanie ma baví; keď čítam, veľa sa naučím; rád/rada čítam veci, ktoré ma nútia premýšľať; páči sa mi, keď si pomocou knihy môžem predstavovať iné svety.

Škála indexu – *veľmi rád čítam, do určitej miery rád čítam; nerád čítam*.

* v analýzach bola použitá negácia výroku

rozdiel vo výkone sme zaznamenali len medzi žiakmi SR, ktorí uviedli, že **do určitej miery radi** čítajú a žiakmi, ktorí **neradi čítajú**.

Výkon žiakov môže ovplyvniť aj výskyt rôznych faktorov obmedzujúcich vyučovanie. Na základe odpovedí riaditeľov bola v štúdiu PIRLS vytvorená škála **limitujúcich zdrojov vyučovania**¹⁵. V Slovenskej republike do kategórie **veľmi málo obmedzené** spadá 35 % žiakov (EÚ/OECD 39 %, resp. 38 %) a ich výkon je na úrovni 540 bodov (EÚ/OECD 534/535 bodov). Do kategórie **niekedy obmedzené**, v ktorej riaditelia niekedy pociťujú vplyv obmedzujúcich faktorov na vyučovanie, patrí v SR 65 % žiakov (EÚ/OECD 60 %, resp. 59 % žiakov) s výkonom na úrovni 524 bodov (EÚ/OECD 523/525 bodov). Potešujúcim zistením je, že na Slovensku, podobne ako v niektorých ďalších krajinách, sa vyskytuje len veľmi malý počet žiakov (1 %)¹⁶, ktorých riaditelia sa vyjadrili, že vyučovanie je **veľmi obmedzené** zdrojmi vyučovania. Signifikantný rozdiel vo výkone sme zaznamenali u žiakov SR medzi kategóriami indexu **veľmi málo obmedzené** a **niekedy obmedzené**.

Meranie PIRLS sa venovalo aj problémom s disciplínou žiakov prostredníctvom indexu **disciplína v škole**¹⁷. Na základe výsledkov štúdie PIRLS môžeme skonštatovať, že žiaci navštevujúci školy, v ktorých sa nevyskytujú problémy s disciplínou žiakov, dosahujú v priemere vyššie skóre. 74 % slovenských žiakov (EÚ/OECD 62 %, resp. 59 %) navštevuje školy, v ktorých nie sú **takmer žiadne problémy** s disciplínou žiakov, a ich skóre je na úrovni 536 bodov (EÚ/OECD 533/534 bodov). 22 % žiakov (EÚ/OECD 33 %, resp. 35 %) navštevuje školy, v ktorých sa vyskytujú **menšie problémy** s disciplínou žiakov, a dosahujú priemerné skóre 515 bodov (EÚ/OECD 518/520 bodov). 4 % našich žiakov (EÚ/OECD 5 %, resp. 6 %) navštevuje školy, v ktorých sa vyskytujú **stredne závažné až závažné problémy** s disciplínou žiakov, a ich skóre je 504 bodov (EÚ/OECD 506/507 bodov). **Signifikantne významný rozdiel** vo výkone bol zaznamenaný u žiakov SR len medzi skupinou žiakov navštevujúcich školy, v ktorých sa nevyskytujú **takmer žiadne problémy** s disciplínou, a žiakmi navštevujúcimi školy, v ktorých sa vyskytujú **menšie problémy** s disciplínou.

¹⁵ **Limitujúce zdroje vyučovania** boli skúmané prostredníctvom indexu vytvoreného na základe vyjadrení riaditeľov, do akej miery (*vôbec nie, málo, do určitej miery, veľmi*) nasledujúce zdroje (všeobecné zdroje školy a zdroje na vyučovanie čítania) limitujú vyučovanie v testovanej triede – **všeobecné zdroje školy**: učebné materiály (napr. učebnice); doplnkové pomôcky (napr. papier, ceruzky, materiály); školské budovy a pozemky; kúrenie a osvetlenie; priestory na vyučovanie (napr. triedy, učebne); technicky zdatní zamestnanci; IKT a audiovizuálne pomôcky na podporu vyučovania; IKT a audiovizuálne pomôcky na štúdium a sebvýjadrenie žiakov; prístup na internet a **zdroje na vyučovanie čítania**: učitelia špecializovaní na vyučovanie čítania; počítačové programy/aplikácie na vyučovanie čítania; vybavenie knižnice (knihy, e-knihy, časopisy atď.); materiály na vyučovanie čítania (napr. učebnice).

Škála bola vytvorená na základe odpovedí riaditeľov. Žiaci škôl, ktorých vyjadrenia riaditeľov spadajú na škále do kategórie **len veľmi málo obmedzené**, majú skóre na škále indexu najmenej 11,0 bodov, čo zodpovedá odpovediam *vôbec nie* na sedem z 13 položiek a *málo* na zvyšných šesť. Žiaci škôl, ktorých riaditelia vyjadrili, že vyučovanie je **veľmi obmedzené** sledovanými faktormi, dosiahli skóre na škále indexu najviac 7 bodov, čo zodpovedá odpovediam *veľmi* na sedem z 13 položiek a *do určitej miery* na zvyšných 6. Všetci ostatní žiaci patria do kategórie **niekedy obmedzené**.

¹⁶ Keďže výsledky v poslednej kategórii by boli pre SR vyjadrené len pre veľmi malý počet žiakov, štatistické vyhodnotenie by bolo nekorektné, a preto ho neuvádzame.

¹⁷ **Disciplína v škole** bola skúmaná prostredníctvom indexu vytvoreného na základe vyjadrení riaditeľov, do akej miery sú u žiakov ich školy problémom (*nie je to problém; je to menší problém; do istej miery problém; vážny problém*) faktory: neskoré príchody žiakov; neospravedlnené absencie žiakov; vyrušovanie v triede; podvádzanie; drzé správanie; vandalizmus; krádeže; ponižovanie alebo slovné napádanie sa medzi žiakmi (vrátane SMS, emailov a pod.); fyzické konflikty medzi žiakmi; ponižovanie alebo slovné napádanie učiteľov alebo iných zamestnancov školy (vrátane SMS, mailov a pod.).

Škála bola vytvorená na základe odpovedí riaditeľov. Žiaci škôl, ktorých vyjadrenia riaditeľov spadajú na škále do kategórie **takmer žiadne problémy**, majú skóre na škále indexu najmenej 9,9 bodu, čo zodpovedá odpovediam *nie je to problém* na 5 z 10 položiek a *je to menší problém* na zvyšných päť. Žiaci škôl, ktorých riaditelia sa vyjadrili tak, že spadajú do kategórie **stredne závažné až závažné problémy**, dosiahli skóre na škále indexu najviac 7,7 bodu, čo zodpovedá odpovediam *do istej miery problém* na päť z 10 položiek a *je to menší problém* na zvyšných päť. Všetci ostatní žiaci patria do kategórie **menšie problémy**.

PIRLS a COVID 19

Zber údajov štúdie PIRLS 2021 bol úspešný aj napriek prerušeniam spôsobeným pandémiou COVID-19. Štúdia PIRLS 2021 bola **jediné medzinárodné meranie**, ktoré úspešne **zobieralo údaje aj počas prerušenia školskej dochádzky žiakov**. Medzinárodná databáza PIRLS 2021 preto poskytuje mimoriadne bohatý a hodnotný zdroj údajov na výskum vplyvu COVID-19 na výučbu. V tomto období mnohé školy na celom svete čelili značným prerušeniam svojej prevádzky, pričom vzdelávanie veľkého počtu žiakov sa presunulo do online priestoru. Dokonca aj školy, ktoré zostali otvorené, často upravovali pravidlá a podmienky vstupu do budovy, upravovali rozvrhy a pod, aby zabránili šíreniu COVID-19. Štúdia PIRLS zareagovala na vzniknutú situáciu a zahrnula do kontextového dotazníka položky špecificky zamerané na zhromažďovanie informácií o výzvach, ktorým čelili školy a žiaci zahrnutí do merania PIRLS 2021 počas pandémie COVID-19.

Prevádzka škôl

V čase zberu údajov PIRLS 2021 existovali medzi krajinami značné rozdiely v tom, ako pandémia COVID-19 ovplyvnila prevádzku škôl. Na základe odpovedí riaditeľov škôl môžeme skonštatovať, že v priemere všetkých krajín PIRLS len 14 % žiakov štvrtého ročníka navštevovalo školy, ktorých bežnú prevádzku počas školského roka 2020/2021 pandémie COVID-19 **nezasiahla** (SR 0 %). Naopak, 47 % žiakov navštevovalo školy, v ktorých bežnú prevádzku zasiahla pandémia COVID-19 na **viac ako 8 týždňov** (SR 48 %); 10 % žiakov navštevovalo školy, v ktorých sa vyučovanie prerušilo na **menej ako 2 týždne** (SR 3 %); 15 % žiakov navštevovalo školy, v ktorých sa vyučovanie prerušilo na **2 až 4 týždne** (SR 12 %) a 13 % žiakov navštevovalo školy, v ktorých sa vyučovanie prerušilo na **5 až 8 týždňov** (SR 37 %) (**Tabuľka 8**).

Pohľad rodičov

Tabuľka 9 obsahuje údaje zozbierané od rodičov na základe dvoch položiek Dotazníka pre rodičov. Prvá bola, či ich dieťa zostalo alebo nezostalo doma zo školy pre pandémiu COVID-19, a následne, či si myslia, že to, že ich dieťa muselo zostať doma negatívne poznačilo jeho pokrok v učení¹⁸. V medzinárodnom porovnaní rodičia väčšiny žiakov (87 %) uviedli, že ich dieťa **zostalo doma** pre pandémiu COVID-19 (SR 89 %), kým zvyšok – 13 % uvádza, že ich dieťa **nezostalo doma** pre pandémiu (SR 11 %).

V priemere všetkých zapojených krajín rodičia dvoch tretín žiakov (67 %) uviedli, že ich dieťa zostalo doma (SR 70 %), a že jeho pokrok v učení bol nepriaznivo ovplyvnený pandémiou – buď **veľmi** (22 %, SR 17 %), alebo **do istej miery** (45 %, SR 53 %). V priemere všetkých krajín a aj SR rodičia 19 % žiakov uviedli, že ich dieťa zostalo doma zo školy pre pandémiu COVID-19, ale na pokrok ich dieťaťa v učení to nemalo **vôbec** vplyv.

¹⁸ Ak rodičia uviedli, že ich dieťa nezostalo doma zo školy pre pandémiu COVID-19, neboli požiadaní, aby odpovedali na otázku vplyvu pandémie COVID-19 na pokrok ich dieťaťa v učení.

Tabuľka 8 Percentuálne zastúpenie žiakov na základe počtu týždňov prerušenia šk. dochádzky z dôvodu COVID-19 v šk. roku 2020/2021 pre všetky krajiny

krajina	nebolo ovplyvnené	menej než dva týždne	dva až štyri týždne	päť až osem týždňov	viac než osem týždňov
Albánsko	25 (3,8)	52 (4,3)	9 (2,8)	1 ~	13 (2,9)
Austrália ∞	8 (1,5)	22 (1,8)	12 (2,1)	10 (2,0)	48 (2,4)
Rakúsko	0 ~	1 ~	6 (2,3)	24 (3,7)	69 (3,9)
Azerbajdžan	17 (3,0)	11 (2,7)	10 (2,0)	6 (1,8)	55 (3,9)
Bahrajn	52 (2,9)	13 (1,8)	9 (1,1)	5 (1,0)	23 (2,4)
Belgicko (Flámsko)	3 (1,9)	21 (4,0)	29 (4,4)	12 (2,6)	34 (4,3)
Belgicko (francúzska časť)	4 (1,9)	14 (3,0)	58 (3,7)	13 (2,7)	10 (2,5)
Brazília ∞	19 (3,3)	6 (1,8)	6 (2,4)	3 (1,5)	65 (3,7)
Bulharsko	23 (3,6)	4 (1,8)	40 (4,5)	30 (3,9)	3 (1,3)
Tai-Pei(Taiwan)	77 (3,0)	19 (2,8)	3 (1,4)	1 ~	1 ~
Chorvátsko	2 ~	5 (2,0)	26 (3,9)	33 (4,4)	35 (4,4)
Cyprus	2 ~	5 (1,6)	51 (3,8)	34 (4,2)	8 (2,4)
Česká republika	0 ~	0 ~	0 ~	0 ~	100 (0,0)
Dánsko	0 ~	1 ~	1 ~	8 (2,3)	91 (2,5)
Egypt	9 (1,9)	5 (1,9)	9 (2,5)	22 (3,4)	55 (3,7)
Anglicko (Spojené kráľovstvo) ∞ r	26 (4,2)	11 (2,6)	6 (2,0)	16 (2,8)	42 (4,5)
Fínsko	17 (2,7)	11 (2,5)	10 (2,4)	14 (3,4)	47 (3,6)
Francúzsko	3 (1,4)	50 (3,9)	20 (3,2)	9 (2,5)	18 (3,1)
Gruzínsko	14 (2,4)	17 (2,7)	15 (2,9)	16 (2,9)	38 (3,3)
Nemecko r	0 ~	1 ~	0 ~	8 (2,0)	91 (2,0)
Hongkong (SAR)	5 (1,9)	8 (2,3)	17 (3,3)	13 (2,7)	57 (4,0)
Maďarsko	0 ~	0 ~	3 (1,5)	36 (4,1)	61 (4,1)
Irán ∞	8 (2,2)	6 (1,7)	8 (1,8)	15 (3,4)	62 (4,0)
Írsko	0 ~	0 ~	0 ~	0 ~	100 (0,0)
Izrael ∞ r	6 (2,0)	5 (1,8)	14 (2,8)	34 (3,7)	41 (4,2)
Taliano	6 (1,7)	6 (2,0)	44 (3,8)	21 (3,4)	23 (3,1)
Jordánsko	11 (2,7)	7 (1,9)	13 (3,1)	7 (2,0)	63 (4,1)
Kazachstan	35 (3,3)	8 (2,2)	9 (2,0)	15 (2,8)	32 (3,6)
Kosovo	9 (2,3)	39 (4,0)	38 (4,1)	4 (1,8)	10 (2,7)
Lotyšsko	1 ~	1 ~	3 (1,7)	1 ~	93 (2,0)
Litva s	2 ~	1 ~	1 ~	7 (2,3)	90 (2,7)
Macao SAR	36 (0,1)	3 (0,0)	3 (0,0)	11 (0,0)	46 (0,1)
Malta	8 (4,4)	14 (4,9)	61 (7,6)	9 (3,5)	8 (3,6)
Čierna hora	2 ~	6 (0,9)	14 (0,3)	40 (0,7)	38 (0,5)
Maroko	22 (3,2)	6 (1,9)	5 (1,9)	5 (1,5)	62 (3,8)
Holandsko r	3 (1,7)	2 ~	7 (2,4)	35 (5,7)	53 (6,1)
Nový Zéland r	0 ~	0 ~	0 ~	0 ~	100 (0,0)
Severné Macedónsko	34 (3,5)	9 (2,4)	28 (4,6)	3 (1,7)	26 (4,1)
Northern Írsko	1 ~	0 ~	0 ~	8 (2,5)	92 (2,6)
Nórsko	12 (2,6)	11 (2,6)	13 (3,0)	13 (2,9)	51 (4,1)
Omán	15 (2,5)	13 (2,4)	24 (3,1)	15 (2,3)	34 (3,5)
Poľsko	1 ~	1 ~	0 ~	0 ~	98 (1,2)
Portugalsko	6 (1,8)	4 (1,5)	8 (2,0)	44 (3,8)	37 (3,7)
Katar	24 (3,5)	13 (2,9)	14 (2,7)	7 (1,8)	41 (3,4)
Ruská federácia	61 (3,8)	14 (2,3)	20 (3,1)	2 ~	3 (1,1)
Saudská Arábia	22 (3,7)	13 (3,1)	12 (2,8)	12 (2,6)	40 (4,6)
Srbsko	29 (3,9)	4 (1,6)	19 (3,0)	15 (2,8)	33 (4,2)
Slovenská republika	0 ~	3 (1,3)	12 (2,7)	37 (3,5)	48 (4,1)
Slovinsko r	3 (2,0)	4 (1,5)	2 ~	8 (2,5)	83 (3,4)
Južná Afrika ∞	16 (3,0)	15 (2,6)	28 (4,0)	14 (2,6)	28 (3,3)
Španielsko	34 (2,9)	18 (2,4)	18 (2,4)	13 (2,2)	17 (2,1)
Švédsko r	34 (4,3)	12 (3,3)	10 (2,9)	10 (2,6)	34 (5,0)
Turecko	3 (1,2)	3 (1,3)	3 (1,3)	8 (2,1)	83 (2,9)
Spojené arabské emiráty s	45 (2,4)	15 (1,3)	8 (0,2)	6 (1,7)	26 (2,1)
Spojené štáty americké	3 (1,9)	4 (2,1)	13 (3,8)	8 (3,2)	72 (5,6)
Uzbekistan	14 (3,2)	23 (3,9)	28 (3,3)	10 (2,2)	25 (3,7)
medzinárodný priemer	14 (0,3)	10 (0,3)	15 (0,4)	13 (0,4)	47 (0,4)
*Singapur	- -	- -	- -	- -	- -

() Štandardné chyby (S.E) sa zobrazujú v zátvorkách. Niektoré výsledky sa môžu zdať skreslené v dôsledku zaokrúhľovania.

Písmeno „r“ znamená, že údaje sú dostupné pre najmenej 70 %, ale menej ako 85 % žiakov.

Písmeno „s“ znamená, že údaje sú dostupné pre najmenej 50 %, ale menej ako 70 % žiakov.

„~“ znamená, že nie sú k dispozícii porovnateľné údaje. „-“ znamená, že nie je k dispozícii dostatočné množstvo údajov.

* pre Singapur pozri PIRLS 2021 Encyclopedia

Tabuľka 9 Percentuálne zastúpenie žiakov na základe odpovedí rodičov, či ich dieťa zostalo pre COVID-19 doma, a následne vplyvu tohto prerušenia na pokrok ich dieťaťa v učení*

krajina	žiaci zostali doma kvôli COVID-19		% žiakov, ktorí zostali doma a ako vnímali rodičia pokrok ich dieťaťa v učení*		
	áno	nie	vôbec neovplyvnilo	do istej miery ovplyvnilo	veľmi ovplyvnilo
	% žiakov	% žiakov			
Albánsko	10 (1,0)	90 (1,0)	37 (1,7)	43 (1,7)	10 (1,2)
Rakúsko	11 (0,5)	89 (0,5)	15 (0,9)	51 (1,0)	23 (1,0)
Azerbajdžan	3 (0,6)	97 (0,6)	31 (1,3)	55 (1,3)	11 (0,7)
Bahrajn	10 (0,7)	90 (0,7)	13 (0,6)	50 (1,0)	27 (1,0)
Belgicko (Flámsko)	0 ~	100 (0,0)	18 (0,6)	64 (0,8)	18 (0,8)
Belgicko (francúzska časť)	r 5 (0,5)	95 (0,5)	r 20 (1,0)	52 (1,2)	24 (1,0)
Brazília ∞	3 (0,3)	97 (0,3)	11 (1,0)	49 (1,5)	37 (2,0)
Bulharsko	14 (1,2)	86 (1,2)	11 (0,7)	50 (1,2)	25 (1,1)
Tai-Pei (Taiwan)	92 (0,4)	8 (0,4)	3 (0,3)	4 (0,3)	1 ~
Chorvátsko	0 ~	100 (0,0)	15 (0,8)	52 (1,3)	33 (1,2)
Cyprus	14 (0,7)	86 (0,7)	15 (0,7)	50 (0,8)	21 (0,7)
Česká republika	0 ~	100 (0,0)	r 16 (0,8)	58 (0,9)	26 (0,8)
Dánsko	3 (0,3)	97 (0,3)	46 (1,0)	45 (0,9)	5 (0,4)
Egypt	14 (1,0)	86 (1,0)	12 (0,8)	45 (1,6)	29 (1,6)
Fínsko	11 (0,5)	89 (0,5)	62 (0,8)	25 (0,8)	2 ~
Francúzsko	1 ~	99 (0,2)	33 (0,9)	50 (0,7)	16 (0,8)
Gruzínsko	12 (0,6)	88 (0,6)	4 (0,4)	44 (1,0)	40 (1,1)
Nemecko	s 14 (0,8)	86 (0,8)	s 12 (0,8)	47 (1,2)	27 (1,1)
Hongkong (SAR)	11 (0,5)	89 (0,5)	5 (0,4)	51 (0,9)	33 (0,8)
Maďarsko	r 21 (1,0)	79 (1,0)	r 14 (0,8)	41 (1,0)	25 (0,9)
Irán ∞	17 (1,4)	83 (1,4)	9 (0,6)	40 (1,1)	34 (1,4)
Írsko	0 ~	100 (0,0)	25 (1,0)	58 (1,0)	17 (0,6)
Izrael ∞	s 20 (0,8)	80 (0,8)	s 13 (0,6)	38 (0,9)	30 (1,1)
Taliansko	7 (0,5)	93 (0,5)	26 (0,8)	53 (0,8)	13 (0,6)
Jordánsko	4 (0,6)	96 (0,6)	6 (0,6)	31 (1,5)	58 (1,6)
Kazachstan	26 (1,3)	74 (1,3)	10 (0,6)	46 (1,2)	17 (0,7)
Kosovo	3 (0,4)	97 (0,4)	27 (1,1)	53 (1,1)	16 (0,9)
Lotyšsko	4 (0,4)	96 (0,4)	17 (0,8)	53 (1,3)	27 (1,1)
Macao SAR	22 (0,6)	78 (0,6)	9 (0,4)	57 (0,8)	13 (0,6)
Malta	r 29 (1,4)	71 (1,4)	r 17 (0,9)	43 (1,1)	10 (0,7)
Čierna hora	17 (0,7)	83 (0,7)	5 (0,4)	40 (0,9)	38 (0,9)
Maroko	12 (0,9)	88 (0,9)	r 14 (1,0)	39 (1,7)	32 (1,9)
Severné Macedónsko	15 (0,9)	85 (0,9)	19 (1,0)	49 (1,3)	17 (1,1)
Northern Írsko	s 4 (0,5)	96 (0,5)	s 11 (0,7)	54 (1,1)	31 (1,0)
Nórsko	5 (0,4)	95 (0,4)	47 (1,3)	43 (1,1)	4 (0,4)
Omán	13 (0,6)	87 (0,6)	23 (0,9)	43 (0,9)	20 (0,9)
Poľsko	21 (0,7)	79 (0,7)	8 (0,6)	32 (0,9)	39 (1,2)
Portugalsko	15 (0,8)	85 (0,8)	16 (0,6)	55 (0,8)	14 (0,6)
Katar	r 14 (0,9)	86 (0,9)	r 16 (0,9)	42 (1,2)	28 (1,2)
Ruská federácia	11 (1,4)	89 (1,4)	16 (0,9)	48 (1,6)	25 (1,2)
Saudská Arábia	r 12 (0,6)	88 (0,6)	r 29 (1,0)	40 (1,1)	18 (0,9)
Srbsko	17 (1,3)	83 (1,3)	12 (0,8)	49 (1,1)	22 (1,1)
Slovenská republika	11 (0,7)	89 (0,7)	19 (0,8)	53 (1,0)	17 (1,3)
Slovinsko	0 ~	100 (0,0)	r 16 (0,7)	58 (0,9)	25 (0,9)
Južná Afrika ∞	r 32 (1,1)	68 (1,1)	r 12 (0,6)	22 (0,8)	34 (1,3)
Španielsko	6 (0,5)	94 (0,5)	14 (0,7)	56 (0,8)	24 (1,0)
Švédsko	s 46 (1,6)	54 (1,6)	s 34 (1,1)	18 (1,1)	2 ~
Turecko	25 (1,4)	75 (1,4)	14 (1,2)	29 (1,2)	33 (1,8)
Spojené arabské emiráty	s 16 (0,4)	84 (0,4)	s 19 (0,4)	43 (0,5)	22 (0,4)
Uzbekistan	6 (0,5)	94 (0,5)	28 (1,4)	53 (1,5)	12 (0,8)
medzinárodný priemer	13 (0,1)	87 (0,1)	19 (0,1)	45 (0,2)	22 (0,1)
Holandsko	x 7 (0,7)	93 (0,7)	x 35 (1,3)	49 (1,4)	9 (0,7)
Nový Zéland	x 0 ~	100 (0,0)	x 49 (1,5)	40 (1,2)	10 (0,9)
Litva	y - -	- -	y - -	- -	- -
Austrália ∞	- -	- -	- -	- -	- -
Anglicko (Spojené kráľovstvo) ∞	- -	- -	- -	- -	- -
Singapur	- -	- -	- -	- -	- -
Spojené štáty americké	- -	- -	- -	- -	- -

() Štandardné chyby (S.E) sa zobrazujú v zátvorkách. Niektoré výsledky sa môžu zdať skreslené v dôsledku zaokrúhľovania.

Písmeno „r“ znamená, že údaje sú dostupné pre najmenej 70 %, ale menej ako 85 % žiakov.

Písmeno „s“ znamená, že údaje sú dostupné pre najmenej 50 %, ale menej ako 70 % žiakov.

Písmeno „x“ znamená, že údaje sú dostupné pre najmenej 40 %, ale menej ako 50 % žiakov – interpretujte opatrne.

Písmeno „y“ znamená, že údaje sú dostupné pre menej ako 40 % žiakov.

„-“ znamená, že nie sú k dispozícii porovnateľné údaje. „~“ znamená, že nie je k dispozícii dostatočné množstvo údajov.